

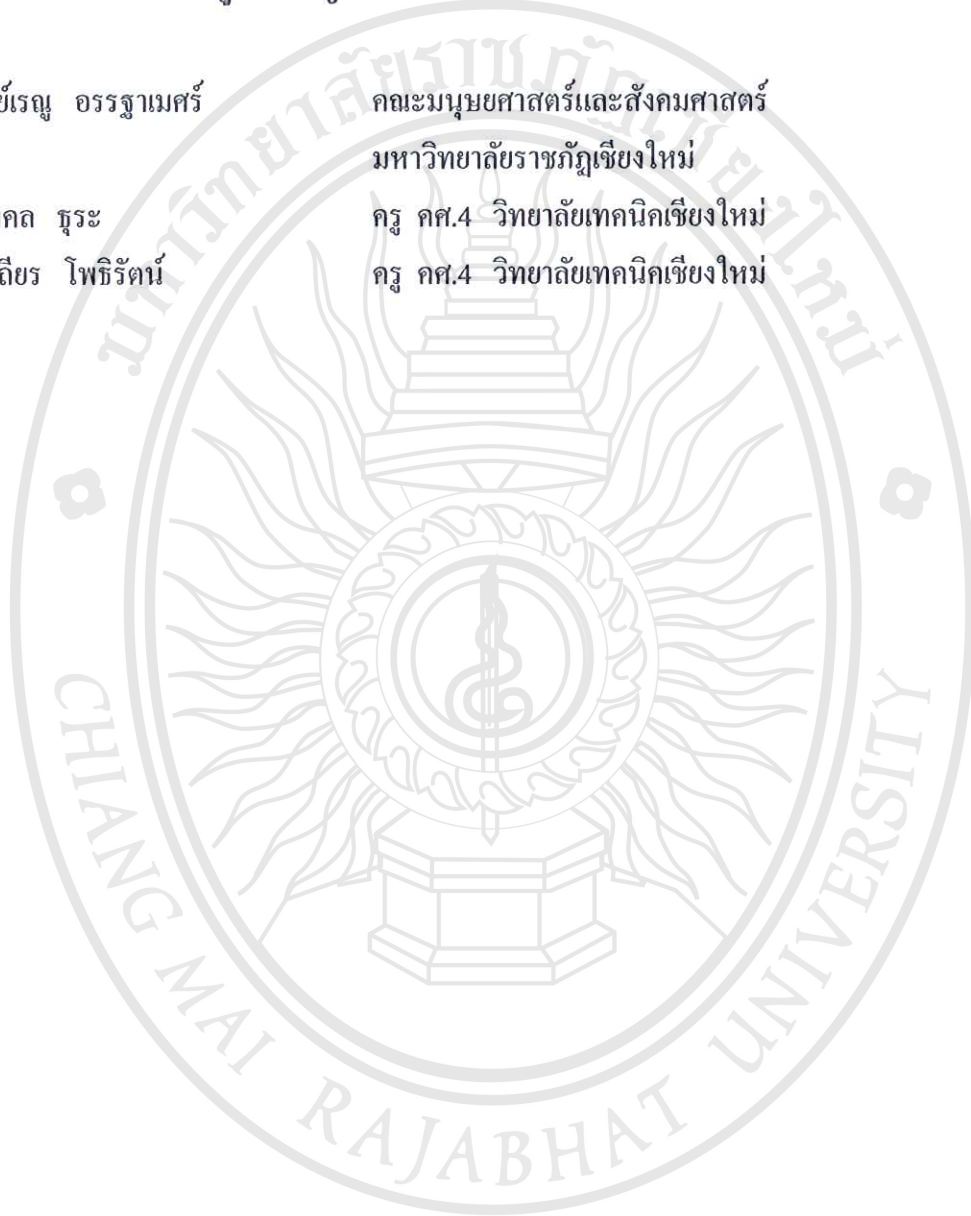

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

1. อาจารย์เรณู อรรฐาเมศร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
2. นายมงคล ธุระ ครู คศ.4 วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่
3. นายเสถียร โพธิ์รัตน์ ครู คศ.4 วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่

ที่ ศธ ๐๕๓๓.๑๓/ว.๕๓๓

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

๒๐๒ ถนนช้างเผือก อ.เมือง

จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรณู อรรธราเมตร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ชุด

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้ นายสุทธิรักษ์ โกช่วย นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ ศึกษาสัญลักษณ์ บทบาทหน้าที่ และคุณค่าของพิธีกรรมขอฝน ในเขตภาคเหนือตอนบนของไทย ” โดยมี รองศาสตราจารย์ สนิท สัตโยภาส เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ รองศาสตราจารย์ รัชสรรค์ จันดี๊ะ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ในการจัดทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่าท่านเป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี โดยนักศึกษาได้ประสานกับท่านแล้ว บัณฑิตวิทยาลัย จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจและให้ความเห็นเกี่ยวกับเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลณัฐ พลวัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๐

โทรสาร. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๐

ที่ ศธ ๐๕๓๓.๑๓/๖.๕๓๓

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ถนนช้างเผือก อ.เมือง
จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ มงคล ทุระ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ชุด

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้ นายสุทธิรักษ์ โกช่วย นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ ศึกษาสัญลักษณ์ บทบาทหน้าที่ และคุณค่าของพิธีกรรมขอฝน ในเขตภาคเหนือตอนบนของไทย ” โดยมี รองศาสตราจารย์ สนิท สัตโยภาส เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ รองศาสตราจารย์ รุ่งสรรค์ จันดี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ในการจัดทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่าท่านเป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี โดยนักศึกษาได้ประสานกับท่านแล้ว บัณฑิตวิทยาลัย จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบและให้ความเห็นเกี่ยวกับเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลณัฐ พลวัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์. ๐๕๓-๘๘๕๕๙๐

โทรสาร. ๐๕๓-๘๘๕๕๙๐

ที่ ศธ ๐๕๓๓.๑๓๖.๕๓๓

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ถนนช้างเผือก อ.เมือง
จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

๑๓/ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์
เรียน อาจารย์ เสถียร โพธิ์รัตน์
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ชุด

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้ นายสุทธิรักษ์ โกช่วย นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ ศึกษาลักษณะ บทบาทหน้าที่ และคุณค่าของพิธีกรรมขอฝน ในเขตภาคเหนือตอนบนของไทย ” โดยมี รองศาสตราจารย์ สนิท สัตโยภาส เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ รองศาสตราจารย์ ธีรศักดิ์ จันดี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ในการจัดทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่าท่านเป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี โดยนักศึกษาได้ประสานกับท่านแล้ว บัณฑิตวิทยาลัย จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจและให้ความเห็นเกี่ยวกับเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลณัฐ พลวัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์. ๐๕๓-๘๘๕๕๙๐

โทรสาร. ๐๕๓-๘๘๕๕๙๐

แบบประเมินความสอดคล้อง เหมาะสม (IOC) กับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย
เรื่อง “ศึกษาสัญลักษณ์ บทบาทหน้าที่ และคุณค่า ของพิธีกรรมการขอฝนในเขตภาคเหนือ
ตอนบนของไทย” (Symbolic Functional and Valuable Of the Rituals related to
the asking for raining in Northern Thailand)
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

★★★★★

คำชี้แจง โปรดพิจารณาแบบสัมภาษณ์มีความถูกต้องและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยทำ
เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

รายการพิจารณา	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ		
	เหมาะสม (+1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่เหมาะสม (-1)
1. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์	✓		
2. แบบสัมภาษณ์ความเชื่อของพิธีกรรมการขอฝน	✓		
3. แบบสัมภาษณ์สัญลักษณ์ของพิธีกรรมการขอฝน	✓		
4. แบบสัมภาษณ์สถานที่ประกอบพิธีกรรมการขอฝน	✓		
5. แบบสัมภาษณ์ขั้นตอนการปฏิบัติของพิธีกรรมการขอฝน	✓		
6. แบบสัมภาษณ์บทบาทหน้าที่ของพิธีกรรมการขอฝน	✓		
7. แบบสัมภาษณ์คุณค่าหรือประโยชน์ของพิธีกรรมการขอฝน	✓		
8. แบบสัมภาษณ์นี้สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ได้ตรงตาม วัตถุประสงค์	✓		

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้เชี่ยวชาญ
(นายมงคล จุระ)

แบบประเมินความสอดคล้อง เหมาะสม (IOC) กับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย
เรื่อง “ศึกษาสัญลักษณ์ บทบาทหน้าที่ และคุณค่า ของพิธีกรรมการขอฝนในเขตภาคเหนือ
ตอนบนของไทย” (Symbolic Functional and Valuable Of the Rituals related to
the asking for raining in Northern Thailand)
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

★★★★★

คำชี้แจง โปรดพิจารณาแบบสัมภาษณ์มีความถูกต้องและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยทำ
เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

รายการพิจารณา	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ		
	เหมาะสม (+1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่เหมาะสม (-1)
1. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์	✓		
2. แบบสัมภาษณ์ความเชื่อของพิธีกรรมการขอฝน	✓		
3. แบบสัมภาษณ์สัญลักษณ์ของพิธีกรรมการขอฝน	✓		
4. แบบสัมภาษณ์สถานที่ประกอบพิธีกรรมการขอฝน	✓		
5. แบบสัมภาษณ์ขั้นตอนการปฏิบัติของพิธีกรรมการขอฝน	✓		
6. แบบสัมภาษณ์บทบาทหน้าที่ของพิธีกรรมการขอฝน	✓		
7. แบบสัมภาษณ์คุณค่าหรือประโยชน์ของพิธีกรรมการขอฝน	✓		
8. แบบสัมภาษณ์นี้สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ได้ตรงตาม วัตถุประสงค์	✓		

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้เชี่ยวชาญ
(นายเสถียร โพธิ์รัตน์)

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง

สัญลักษณ์ บทบาทหน้าที่ และคุณค่า
ของพิธีกรรมการขอฝนในเขตภาคเหนือตอนบนของไทย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความหมายของสัญลักษณ์การประกอบพิธีกรรมการขอฝน ในเขตภาคเหนือตอนบนของไทย
2. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของพิธีกรรมการขอฝน ในเขตภาคเหนือตอนบนของไทย
3. เพื่อศึกษาคุณค่าพิธีกรรมการขอฝน ในเขตภาคเหนือตอนบนของไทย

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งเป็น 8 ตอน ได้แก่

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์
- ตอนที่ 2 ความเชื่อของพิธีกรรมการขอฝน
- ตอนที่ 3 สัญลักษณ์ของพิธีกรรมการขอฝน
- ตอนที่ 4 สถานที่ประกอบพิธีกรรมการขอฝน
- ตอนที่ 5 ขั้นตอนการปฏิบัติของพิธีกรรมการขอฝน
- ตอนที่ 6 บทบาทหน้าที่ของพิธีกรรมการขอฝนต่อชุมชน
- ตอนที่ 7 คุณค่าหรือประโยชน์ของพิธีกรรมการขอฝนต่อชุมชน
- ตอนที่ 8 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

- 1.1 ชื่อ.....สกุล.....
- 1.2 เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง อายุ.....ปี กลุ่มชาติพันธุ์.....
ระดับการศึกษา.....
- 1.3 อาชีพ.....ตำแหน่ง.....

1.4 ที่อยู่ หมู่บ้าน..... บ้านเลขที่..... หมู่.....
 ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
 รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์.....

1.5 ตำแหน่งทางสังคม

1. ☐ ผู้นำชุมชน

☐ กำนัน

☐ ผู้ใหญ่บ้าน

☐ สมาชิกสภาเทศบาล

☐ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

☐ อื่น ๆ

2. ☐ ผู้นำศาสนาหรือผู้ทำพิธีกรรมการขอฝน

☐ พระภิกษุ/เจ้าอาวาส

☐ มัคทายก

☐ อื่น ๆ

ตอนที่ 2 ความเชื่อของพิธีกรรมการขอฝน

2.1 พิธีกรรมการขอฝนที่จัดขึ้นเป็นประจำของชุมชนเมื่อฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล คือ

☐ การแห่พระเจ้าฝนแสนห่า

☐ การฟังธรรมปลาช่อน

☐ การเลี้ยงผีขุนน้ำ เลี้ยงผีฝ่าย

☐ การจับอกไฟ

☐ สรงน้ำพระธาตุม่อนเงี้ยวขอฝน

☐ การแห่ช้างเผือกขอฝน

☐ การแห่ปลาช่อนขอฝน

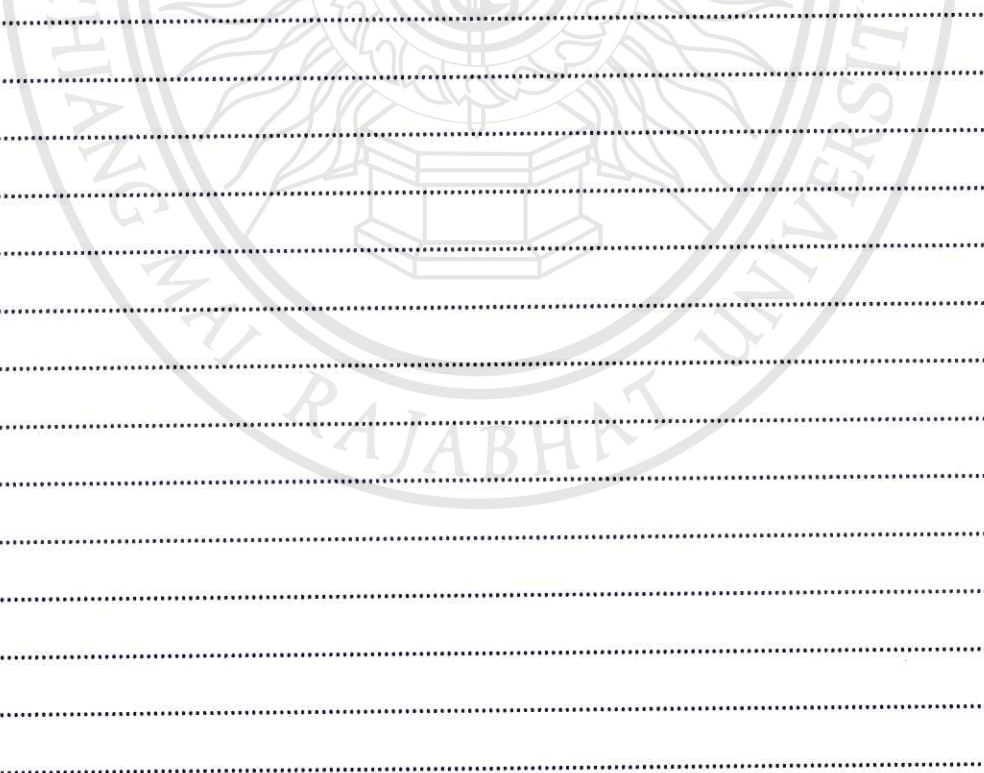
☐ การสวดคาถาขอฝน

☐ สลากภัตขอฝน

☐ การแห่มอมขอฝน

☐ การแห่นางแมวขอฝน

ต้องตามฤดูกาลที่สำคัญมีอะไรบ้าง เพราะอะไร

4.1 สถานที่ประกอบพิธีกรรมการขอฝน มีระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับฯ อะไรบ้าง เพราะอะไร

5.1 ขั้นตอนปฏิบัติของพิธีกรรมการขอฝนที่ชุมชนทำเป็นประจำเมื่อฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ตั้งแต่เริ่มพิธีกรรมจนถึงสิ้นสุดพิธีกรรม มีอะไรบ้าง เพราะอะไร

[illegible]

5.2 ขั้นตอนปฏิบัติของพิธีกรรมการขอฝนที่ชุมชนทำเป็นประจำเมื่อฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลที่
จำเป็นที่สุดต้องปฏิบัติมีอะไรบ้าง เพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 6 บทบาทหน้าที่ของพิธีกรรมการขอฝนต่อชุมชน

6.1 ท่านคิดว่า พิธีกรรมการขอฝนมีความสำคัญหรือจำเป็นต่อชุมชนของท่าน มากน้อยเพียงใด
เพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6.2 ท่านคิดว่า ชุมชนของท่านให้ความร่วมมือกับพิธีกรรมการขอฝนนี้มากน้อยเพียงใด เพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6.3 ท่านคิดว่า ปัจจัยที่เป็นภัยคุกคามให้พิธีกรรมการขอฝนนี้สูญสลายไป มีอะไรบ้าง เพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 7 คุณค่าหรือประโยชน์ของพิธีกรรมการขอฝนต่อชุมชน

7.1 ท่านคิดว่า พิธีกรรมการขอฝนมีคุณค่าหรือประโยชน์กับท่าน อย่างไรบ้าง เพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7.2 ท่านคิดว่า พิธีกรรมการขอฝนมีคุณค่าหรือประโยชน์กับชุมชนของท่าน อย่างไรบ้าง เพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

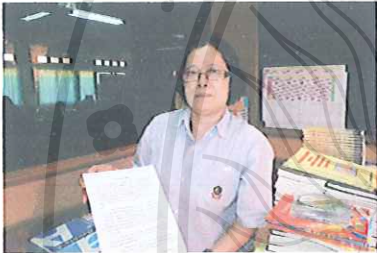
หมายเหตุ : ผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์เอง แนวคำถามนี้อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามภูมิหลังและประสบการณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์นี้เป็นลักษณะไม่เป็นทางการคือการสนทนาคอนเฟอรัลตามปกติธรรมดา

ภาคผนวก ก

รายชื่อบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์

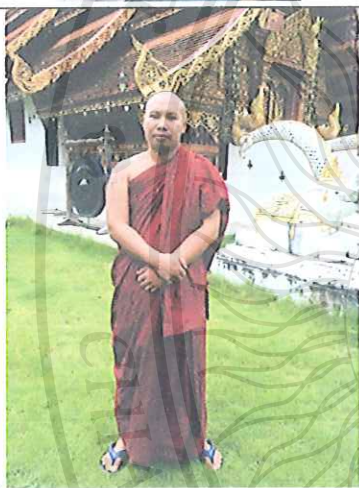
ที่	ภาพถ่าย	ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์
1	 	ชื่อ-สกุล พระครูอดุลสีกิตติ์ เพศ ชาย อายุ 62 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, เจ้าคณะตำบลห้วยยา อาชีพ พระภิกษุ ที่อยู่ วัดธาตุคำ ตำบลห้วยยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50200 โทรศัพท์ 053-271-813 ตำแหน่งทางสังคม ผู้เชี่ยวชาญด้านประเพณีล้านนา สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง สัญลักษณ์ที่ประกอบ- พิธีกรรมขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 29 กรกฎาคม 2558
2	 	ชื่อ-สกุล นายสนั่น ธรรมธิ เพศ ชาย อายุ 57 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาโท อาชีพ ข้าราชการ ตำแหน่ง นักวิชาการชำนาญการพิเศษ ที่อยู่ บ้านเลขที่ 142 หมู่ 4 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50200 โทรศัพท์ 053-804-860, 081-7461627 ตำแหน่งทางสังคม ผู้เชี่ยวชาญด้านประเพณีล้านนา สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง พิธีกรรมขอฝนกับความเชื่อ วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 28 กรกฎาคม 2558

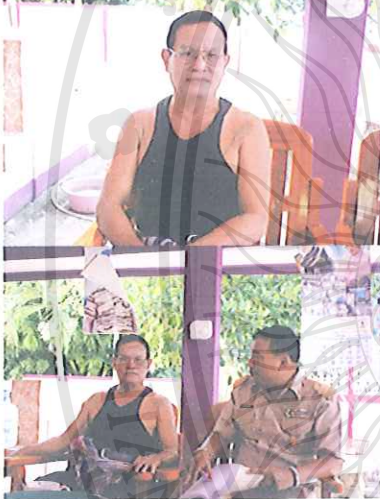
3		ชื่อ-สกุล นายศรีเลา เกษพรหม เพศ ชาย อายุ 67 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทยเหนือ ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น ตำแหน่ง - อาชีพ มัคทายกทั่วไป ที่อยู่ บ้านเลขที่ 49 หมู่ที่ 2 บ้านศรีสองเมือง ตำบลไชยสถาน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50140 โทรศัพท์ 053-422454, 087-1834587 ตำแหน่งทางสังคม ผู้เชี่ยวชาญด้านประเพณีล้านนา สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง สัญลักษณ์ ความเชื่อ - พิธีกรรมขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 27 กรกฎาคม 2558
4		ชื่อ-สกุล พระปลัดศรีพิพร ปญญาวิโร เพศ ชาย อายุ 54 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ นักบวช ตำแหน่ง รองเจ้าอาวาส ที่อยู่ วัดช่างแต้ม ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50100 โทรศัพท์ 081-5946589 ตำแหน่งทางสังคม พระภิกษุ สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแห่พระเจ้าฝนแสนห่าขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 29 เมษายน 2557

5		ชื่อ-สกุล นายวิสิทธิ์ กิตติบุตร เพศ ชาย อายุ 72 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ป.4 อาชีพ รับจ้างทั่วไป ตำแหน่ง - ที่อยู่ บ้านเลขที่ 30/1 ถนนพระปกเกล้า ซอย 7 ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50100 โทรศัพท์ 085-8673088 ตำแหน่งทางสังคม มัคทายกวัดช้างเผือก สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแห่พระเจ้าฝนแสนห่าขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 29 เมษายน 2557
6		ชื่อ-สกุล นางสาวจิราภรณ์ ศรีบุญเรือง เพศ หญิง อายุ 59 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ ข้าราชการ ตำแหน่ง นักวิชาการศาสนาและวัฒนธรรม ที่อยู่ สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โทรศัพท์ 082-0337427 ตำแหน่งทางสังคม ฝ่ายส่งเสริมศาสนาศิลปฯ สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแห่พระเจ้าฝนแสนห่าขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 29 เมษายน 2557
7		ชื่อ-สกุล พระพิชิต สมหาโต เพศ ชาย อายุ 36 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ นักบวช ตำแหน่ง รองเจ้าอาวาส ที่อยู่ วัดป่าตึง (หลวงปู่หล้า) หมู่ 8 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ 50130 โทรศัพท์ 089-8515791 ตำแหน่งทางสังคม พระภิกษุ สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแห่พระเจ้าฝนแสนห่าขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 10 เมษายน 2557

8		ชื่อ-สกุล นายนิกม ยะคำ เพศ ชาย อายุ 57 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ เกษตรกร ตำแหน่ง - ที่อยู่ บ้านเลขที่ 25/4 หมู่ 8 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ 50130 โทรศัพท์ 086-6584650 ตำแหน่งทางสังคม กำนัน สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแห่พระเจ้าฝนแสนห่าขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 28 เมษายน 2557
9		ชื่อ-สกุล นายศรีนวล อินดาบวง เพศ ชาย อายุ 63 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ เกษตรกร ตำแหน่ง - ที่อยู่ บ้านเลขที่ 73 หมู่ 8 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ 50130 โทรศัพท์ 081-2879373 ตำแหน่งทางสังคม อดีตผู้ใหญ่บ้าน สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแห่พระเจ้าฝนแสนห่าขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 10 เมษายน 2557
10		ชื่อ-สกุล พระครูโสภณกิตติญาณ เพศ ชาย อายุ 61 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ นักบวช ตำแหน่ง พระภิกษุ/เจ้าอาวาส ที่อยู่ วัดหนองอ้อ หมู่ 5 ตำบลเวียง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50190 โทรศัพท์ - ตำแหน่งทางสังคม พระภิกษุ/เจ้าอาวาส สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแห่พระเจ้าฝนแสนห่าขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 23 เมษายน 2557

11		ชื่อ-สกุล พระครูวิโรฒานันท์ ประภัสร์ เพศ ชาย อายุ 48 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ นักบวช ตำแหน่ง เจ้าอาวาส ที่อยู่ วัดเหมืองง่า ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน รหัสไปรษณีย์ 51000 โทรศัพท์ - ตำแหน่งทางสังคม พระภิกษุ/เจ้าอาวาส สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแห่พระเจ้าฝนแสนห่าขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 25 ธันวาคม 2558
12		ชื่อ-สกุล พระมหาธนาภรณ์ ธนีสโร เพศ ชาย อายุ 36 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนของ ระดับการศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ นักบวช ตำแหน่ง รองเจ้าอาวาส ที่อยู่ วัดเหมืองง่า ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน รหัสไปรษณีย์ 51000 ตำแหน่งทางสังคม พระภิกษุ/รองเจ้าอาวาส สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแห่พระเจ้าฝนแสนห่าขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 25 ธันวาคม 2558
13		ชื่อ-สกุล นายอานันท์ รมหิรัญ เพศ ชาย อายุ 64 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา พิเศษมัธยม (พม.) อาชีพ เกษตรกร ตำแหน่ง - ที่อยู่ บ้านเลขที่ 162 หมู่ 2 ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน รหัสไปรษณีย์ 51000 โทรศัพท์ 081-7962892 ตำแหน่งทางสังคม มัคทายกวัดเหมืองง่า สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแห่พระเจ้าฝนแสนห่าขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 25 ธันวาคม 2558 สัมภาษณ์

14		ชื่อ-สกุล พระครูคามเขตสุนทร เพศ ชาย อายุ 56 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนของ ระดับการศึกษา ปริญญาโท อาชีพ นักบวช ตำแหน่ง พระภิกษุ/เจ้าอาวาส ที่อยู่ วัดบ้านห้วย ตำบลมะกอก อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน รหัสไปรษณีย์ 51000 ตำแหน่งทางสังคม พระภิกษุ/รองเจ้าอาวาส สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแห่พระเจ้าฝนแสนห่าขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 28 เมษายน 2557
15		ชื่อ-สกุล พระเกรียงไกร ทุมมเมธิ เพศ ชาย อายุ 30 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/ไทยใหญ่ ระดับการศึกษา ม.3 อาชีพ นักบวช ตำแหน่ง - ที่อยู่ วัดศรีดอนชัย ตำบลเวียงเหนือ อำเภอป่าซาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58130 โทรศัพท์ 092-8354506 ตำแหน่งทางสังคม พระภิกษุ สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแห่พระเจ้าฝนแสนห่าขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 29 สิงหาคม 2558
16	 -Wut Wutdy Kung	ชื่อ-สกุล นายธีรวิทย์ อ่อนมด เพศ ชาย อายุ 21 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ม.6 อาชีพ รับจ้างทั่วไป ตำแหน่ง - ที่อยู่ บ้านเลขที่ 2 หมู่ 1 ตำบลเวียงเหนือ อำเภอป่าซาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58130 โทรศัพท์ 061-3100199 ตำแหน่งทางสังคม - สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแห่พระเจ้าฝนแสนห่าขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 29 สิงหาคม 2558

17		ชื่อ-สกุล พระอธิการบุญธรรม อนาโณ เพศ ชาย อายุ 56 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ป.4, น.ธ.เอก อาชีพ นักบวช ตำแหน่ง เจ้าอาวาส ที่อยู่ วัดสันทราย เลขที่ 139 ตำบลเวียงตาล อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง 52190 โทรศัพท์ 082-3835731 ตำแหน่งทางสังคม พระภิกษุ/เจ้าอาวาส สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแห่พระเจ้าฝนแสนห่าขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2558
18		ชื่อ-สกุล นายไพล่ เสนาดี เพศ ชาย อายุ 68 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ป.4, น.ธ.เอก ตำแหน่ง - อาชีพ ประกอบอาชีพอิสระ ที่อยู่ หมู่บ้านสันทราย บ้านเลขที่ 14 หมู่ 1 ตำบลเวียงตาล อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง รหัสไปรษณีย์ 52190 โทรศัพท์ 082-3835731 ตำแหน่งทางสังคม มัคณายกวัดห้วยทราย สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแห่พระเจ้าฝนแสนห่าขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2558
19		ชื่อ-สกุล นายแถม กุณะ เพศ ชาย อายุ 72 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ป.4 อาชีพ เกษตรกร ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านสันทราย บ้านเลขที่ 73 หมู่ 1 ตำบลเวียงตาล อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง รหัสไปรษณีย์ 52190 โทรศัพท์ 085-5493037 ตำแหน่งทางสังคม - สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแห่พระเจ้าฝนแสนห่าขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2558

20		ชื่อ-สกุล พระครูธีรศาสน์สุนทร เพศชาย อายุ 65 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ นักบวช ตำแหน่ง เจ้าอาวาส ที่อยู่ วัดแม่ตาด หมู่ 1 ตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50130 โทรศัพท์ 089-1670856 ตำแหน่งทางสังคม พระภิกษุ/เจ้าอาวาส สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การพึ่งธรรมชาติล่าช่อนขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 11 มิถุนายน 2558
21		ชื่อ-สกุล นายประพันธ์ สะเกิดแก้ว เพศ ชาย อายุ 56 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา มศ.3 อาชีพ เกษตรกร ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านแม่ตาด บ้านเลขที่ 4 หมู่ 1 ตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50130 โทรศัพท์ 097-9211332 ตำแหน่งทางสังคม มัคทายกวัดแม่ตาด สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การพึ่งธรรมชาติล่าช่อนขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 11 มิถุนายน 2558
22		ชื่อ-สกุล นายก้อนแก้ว แก้วอุด เพศ ชาย อายุ 52 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ป.4 อาชีพ เกษตรกร ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ที่อยู่ หมู่บ้านแม่ตาด บ้านเลขที่ 4/2 หมู่ 1 ตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50130 โทรศัพท์ 061-3237296 ตำแหน่งทางสังคม ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การพึ่งธรรมชาติล่าช่อนขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 11 มิถุนายน 2558

23		ชื่อ-สกุล พระนคร ปญญาวิโร เพศ ชาย อายุ 42 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาโท อาชีพ นักบวช ตำแหน่ง รองเจ้าอาวาส ที่อยู่ วัดชัยสถาน ตำบลสันปูเลย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50220 โทรศัพท์ 081-7654113 ตำแหน่งทางสังคม พระภิกษุ สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การพึงธรรมชาติของชน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2558
24		ชื่อ-สกุล นางปารดา อุ่นจันทร์ เพศ หญิง อายุ 50 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาโท อาชีพ ข้าราชการ ตำแหน่ง นักวิชาการวัฒนธรรม ที่อยู่ หมู่บ้านต้นโชค บ้านเลขที่ 311 หมู่ 1 ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50340 โทรศัพท์ 081-2871174 ตำแหน่งทางสังคม - สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การพึ่งธรรมชาติของชน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2558
25		ชื่อ-สกุล นายสิงห์ใจ เสริฐแก้ว เพศ ชาย อายุ 63 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา อนุปริญญา อาชีพ อิสระ ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านสันทราย บ้านเลขที่ 47 หมู่ 12 ตำบลสันปูเลย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50220 โทรศัพท์ 089-2669021 ตำแหน่งทางสังคม ประธานสภาวัฒนธรรม ตำบลสันปูเลย สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การพึ่งธรรมชาติของชน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2558

26		ชื่อ-สกุล นายจันทร แสงปัน เพศ ชาย อายุ 84 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ป.4 อาชีพ อิสระ ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านต้นน้ำล้อม บ้านเลขที่ - หมู่ 5 ตำบลบ้านคำ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา รหัสไปรษณีย์ 56000 โทรศัพท์ - ตำแหน่งทางสังคม มัคทายกวัดต้นน้ำล้อม สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การเลี้ยงผึ้งน้ำเลี้ยงผีฝาย วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 22 กรกฎาคม 2558
27		ชื่อ-สกุล นายนิคม ปวนคำ เพศ ชาย อายุ 59 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ เกษตรกร ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านต้าพระแล บ้านเลขที่ 400 หมู่ 7 ตำบลบ้านคำ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา รหัสไปรษณีย์ 56000 โทรศัพท์ 084-7403292 ตำแหน่งทางสังคม มัคทายกวัดต้าพระแล สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การเลี้ยงผึ้งน้ำเลี้ยงผีฝาย วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 22 กรกฎาคม 2558
28		ชื่อ-สกุล นายประสงค์ สารนาน เพศ ชาย อายุ 51 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ เกษตรกร ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 ที่อยู่ บ้านเลขที่ 89 หมู่ 5 ตำบลบ้านคำ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา รหัสไปรษณีย์ 56000 โทรศัพท์ 093-1572799 ตำแหน่งทางสังคม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การเลี้ยงผึ้งน้ำเลี้ยงผีฝาย วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 22 กรกฎาคม 2558

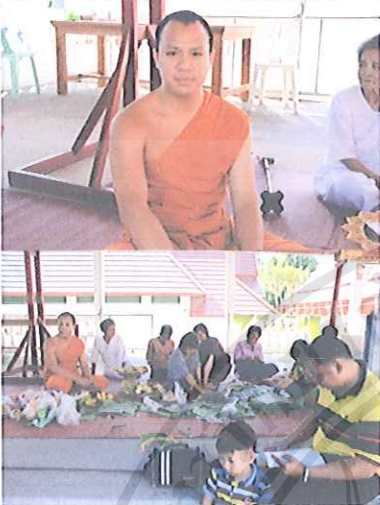
29		ชื่อ-สกุล นายธานีศ พึ่งพรชัย เพศ ชาย อายุ 41 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาโท อาชีพ ข้าราชการ ตำแหน่ง หัวหน้าสำนักงานปลัด ที่อยู่ หมู่บ้านป่าก้าง บ้านเลขที่ 157 หมู่ 2 ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50210 โทรศัพท์ 091-8909731 ตำแหน่งทางสังคม - สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การเลี้ยงผึ้งน้ำเลี้ยงผีฝาย วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 31 กรกฎาคม 2558
30		ชื่อ-สกุล นาย เพศ ชาย อายุ 59 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ม.3 อาชีพ เกษตรกร ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านป่าเป่างาม บ้านเลขที่ 32/2 หมู่ 11 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50130 โทรศัพท์ 094-7313569 ตำแหน่งทางสังคม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 11 สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การเลี้ยงผึ้งน้ำเลี้ยงผีฝาย วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 31 กรกฎาคม 2558
31		ชื่อ-สกุล นางวรรณญา พิมพ์ศิริ เพศ หญิง อายุ 35 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ ข้าราชการ ตำแหน่ง . ที่อยู่ หมู่บ้านธีรยา บ้านเลขที่ 230/103 หมู่ 6 ตำบลแม่ค้อ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50220 โทรศัพท์ 086-8732793 ตำแหน่งทางสังคม - สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การเลี้ยงผึ้งน้ำเลี้ยงผีฝาย วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 31 กรกฎาคม 2558

32		ชื่อ-สกุล นายจรัส วรรณแก่น เพศ ชาย อายุ 66 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ป.4 อาชีพ เกษตรกร ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านปูกาเหนือ บ้านเลขที่ 125/1 หมู่ 5 ตำบลแม่ปูกา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50130 โทรศัพท์ 084-4859821 ตำแหน่งทางสังคม - สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การเลี้ยงผึ้งน้ำเลี้ยงผีฝาย วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 11 กรกฎาคม 2558
33		ชื่อ-สกุล นายวิรัช คำอินตะ เพศ ชาย อายุ 70 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ป.4 อาชีพ เกษตรกร ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านป่าเป่างาม บ้านเลขที่ 32/1 หมู่ 11 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50130 โทรศัพท์ 053-036158 ตำแหน่งทางสังคม มัคณายกวัดเชิงแสน สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การเลี้ยงผึ้งน้ำเลี้ยงผีฝาย วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์
34		ชื่อ-สกุล นายนพรัตน์ อินทปิ่น เพศ ชาย อายุ 52 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ เกษตรกร ตำแหน่ง - ที่อยู่ บ้านห้วย บ้านเลขที่ 30 หมู่ 3 ตำบลมะกอก อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน รหัสไปรษณีย์ 51120 โทรศัพท์ 087-1859957 ตำแหน่งทางสังคม ผู้ใหญ่บ้าน สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การเลี้ยงผึ้งน้ำเลี้ยงผีฝาย วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 30 กรกฎาคม 2558

35		ชื่อ-สกุล พระครูบรรพตศาสนกิจ เพศ ชาย อายุ 51 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาโท ตำแหน่ง เจ้าอาวาส อาชีพ นักบวช ที่อยู่ วัดพระธาตุคอกยจอมแจ้ง บ้านเลขที่ 95 หมู่ 1 ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอกยสะแกด จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50220 โทรศัพท์ 081-0236383 ตำแหน่งทางสังคม พระภิกษุ/เจ้าอาวาส สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การจับออกไฟขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 10 มิถุนายน 2558
36		ชื่อ-สกุล พระครูสังฆรักษ์ธวัช สุทธิญาโณ เพศ ชาย อายุ 35 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี ตำแหน่ง รองเจ้าอาวาส อาชีพ นักบวช ที่อยู่ วัดม่วงโตน หมู่ 4 ตำบลแม่ฮ้อยเงิน อำเภอคอกยสะแกด จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50220 โทรศัพท์ 089-9989234 ตำแหน่งทางสังคม กรรมการตัดสินการแข่งขันจับออกไฟ สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การจับออกไฟขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 2 มิถุนายน 2558
37		ชื่อ-สกุล นายพลากร มูลกันธา เพศ ชาย อายุ 30 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น ตำแหน่ง - อาชีพ รับจ้างทั่วไป ที่อยู่ หมู่บ้านบวกล้าง บ้านเลขที่ 34 หมู่ 1 ตำบลบวกล้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50130 โทรศัพท์ - ตำแหน่งทางสังคม - สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การจับออกไฟขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 1 มิถุนายน 2558

38		ชื่อ-สกุล นายสุเมธ ไชยแดง เพศ ชาย อายุ 45 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ป.6 อาชีพ รับจ้างทั่วไป ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านปู่กาหัวบ้าน บ้านเลขที่ 34 หมู่ 9 ตำบลแม่ปู่กา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50130 โทรศัพท์ 089-9551963 ตำแหน่งทางสังคม - สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การจับออกไฟขอนแก่น วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 1 มิถุนายน 2558
39		ชื่อ-สกุล นายสมคิด แก้วเดชะ เพศ ชาย อายุ 55 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาโท อาชีพ ข้าราชการ ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการ วิทยาลัยเทคนิคบ้าน ที่อยู่ วิทยาลัยเทคนิคบ้าน เลขที่ 2 ถนนรอบ กำแพงเมืองด้านตะวันตก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน 55000 ตำแหน่งทางสังคม - สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การจับออกไฟขอนแก่น วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 23 กรกฎาคม 2558
40		ชื่อ-สกุล นายสมชาย ทุระตระกูลวงษ์ เพศ ชาย อายุ 52 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/ไทยใหญ่ ระดับการศึกษา ป.4 ตำแหน่ง - อาชีพ เกษตรกร ที่อยู่ หมู่บ้านจองคำ ซอย 1 ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน รหัสไปรษณีย์ 58000 โทรศัพท์ - ตำแหน่งทางสังคม - สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การจับออกไฟขอนแก่น วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 6 กรกฎาคม 2558

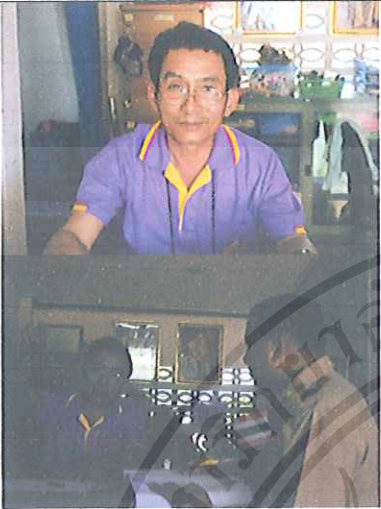
41		ชื่อ-สกุล นายวิมิตร พุทธโส เพศ ชาย อายุ 42 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ม.6 อาชีพ เกษตรกร ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านหาดส้มป่อย บ้านเลขที่ 31 หมู่ 7 ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50254 โทรศัพท์ 086-1179625 ตำแหน่งทางสังคม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7 สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง สรงน้ำพระธาตุม่อนเปี้ยะขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 22 พฤศจิกายน 2558
42	 	ชื่อ-สกุล นายธาคำ อุดตะมั่ง เพศ ชาย อายุ 77 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ม.6 อาชีพ เกษตรกร ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านหาดส้มป่อย บ้านเลขที่ 15 หมู่ 7 ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50254 โทรศัพท์ 086-1179625 ตำแหน่งทางสังคม - สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง สรงน้ำพระธาตุม่อนเปี้ยะขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 22 พฤศจิกายน 2558
43		ชื่อ-สกุล นายชัยภัทร ลิทธิกัน เพศ ชาย อายุ 46 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ ทำธุรกิจส่วนตัว ตำแหน่ง - ที่อยู่ บ้านเลขที่ 19/3 หมู่ 10 ตำบลบ้านโฮ่ง อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน รหัสไปรษณีย์ 51130 โทรศัพท์ - ตำแหน่งทางสังคม ปู่จ้านในพิธี สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง สรงน้ำพระธาตุม่อนเปี้ยะขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 22 พฤศจิกายน 2558

44		ชื่อ-สกุล พระมหาประเสริฐ สิริบุญโญ เพศ ชาย อายุ 27 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา เปรียญธรรม 4 ประโยค อาชีพ นักบวช ตำแหน่ง - ที่อยู่ วัดพระธาตุศรีจอมทอง เลขที่ 157 หมู่ 2 ตำบลบ้านหลวง อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50160 โทรศัพท์ 087-1811739 ตำแหน่งทางสังคม พระมหา สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง สลากกัณฑ์ วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 20 สิงหาคม 2558
45		ชื่อ-สกุล นายใจมา อินธิสอน เพศ ชาย อายุ 75 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ป.4 อาชีพ มัคคุเทศก์ประจำวัด ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านสันไม้ลุง บ้านเลขที่ 27/1 หมู่ 5 ตำบลช่วงเปา อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50160 โทรศัพท์ 085-0294664 ตำแหน่งทางสังคม กรรมการวัดพระธาตุศรีจอมทอง สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง สลากกัณฑ์ วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 20 สิงหาคม 2558
46		ชื่อ-สกุล นายพิรุณ คำไธ้ เพศ ชาย อายุ 29 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/เผ่ากระเหรี่ยง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านแม่กลาง บ้านเลขที่ 195 หมู่ 4 ตำบลช่วงเปา อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50160 โทรศัพท์ 093-1794193 ตำแหน่งทางสังคม เด็กวัด สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง สลากกัณฑ์ วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 20 สิงหาคม 2558

47		ชื่อ-สกุล พระมหาสมบัติ ชวนเมธิ์ เพศ ชาย อายุ 53 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ นักบวช ตำแหน่ง รองเจ้าอาวาสวัดผาบ่อง ที่อยู่ วัดผาบ่อง ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50200 โทรศัพท์ 086-1840160 ตำแหน่งทางสังคม พระภิกษุ/รองเจ้าอาวาส สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง สลากภัตขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 1 กรกฎาคม 2559
48		ชื่อ-สกุล นายอรรถกฤต อินทะโย เพศ ชาย อายุ 53 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย ระดับการศึกษา ปริญญาโท อาชีพ รับราชการ ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการ ที่อยู่ บ้านเลขที่ 287 ซอยเพิ่มมิตร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน รหัสไปรษณีย์ 51000 โทรศัพท์ 089-9605111 ตำแหน่งทางสังคม - สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง สลากภัตขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 27 ตุลาคม 2558
49		ชื่อ-สกุล นายสมบัติ อุ่นใจ เพศ ชาย อายุ 53 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ม.6 อาชีพ เกษตรกร ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านป่าตัน บ้านเลขที่ 119 หมู่ 3 ตำบลท่าก่อ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย รหัสไปรษณีย์ 57180 โทรศัพท์ 084-3664068 ตำแหน่งทางสังคม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแห่ปลาช่อนขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 26 กรกฎาคม 2558

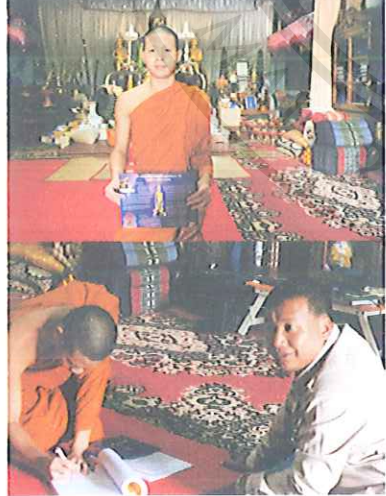
50		ชื่อ-สกุล นายบุญส่ง สร้อยนาค เพศ ชาย อายุ 62 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ป.4 อาชีพ เกษตรกร ตำแหน่ง - ที่อยู่ บ้านเลขที่ 8 หมู่ 20 ตำบลท่าก้อ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย รหัสไปรษณีย์ 57180 โทรศัพท์ 084-3664068 ตำแหน่งทางสังคม มัคทายก วัดป่าสัน สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแก้ปลาช่อนขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 26 กรกฎาคม 2558
51		ชื่อ-สกุล นายบุญสม จันดีนะ เพศ ชาย อายุ 57 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ป.4 อาชีพ เกษตรกร ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านป่าสัน บ้านเลขที่ 119 หมู่ 3 ตำบลท่าก้อ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย รหัสไปรษณีย์ 57180 โทรศัพท์ - ตำแหน่งทางสังคม - สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแก้ปลาช่อนขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 26 กรกฎาคม 2558
52		ชื่อ-สกุล นางสาวเพลินศิริ อนุวัฒนวงศ์ เพศ หญิง อายุ 42 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาโท อาชีพ ข้าราชการ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองการศึกษา ที่อยู่ บ้านเลขที่ 27 หมู่ 4 ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50210 โทรศัพท์ 089-5554480 ตำแหน่งทางสังคม ผอ.กองการศึกษา สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแก้ปลาช่อนขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 27 สิงหาคม 2558

53		ชื่อ-สกุล นายเมื่องใจ ชัยหงษ์ เพศ หญิง อายุ 77 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ป.4 อาชีพ อิสระ ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านม่วงเขียว บ้านเลขที่ 44 หมู่ 4 ตำบลร่องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50210 โทรศัพท์ 053-881846 ตำแหน่งทางสังคม มัคทายกวัดม่วงเขียว สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแก้ปลาช่อนขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 27 สิงหาคม 2558
54		ชื่อ-สกุล นางราตรี โกช่วย เพศ หญิง อายุ 41 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ ลูกจ้าง ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ที่อยู่ บ้านเลขที่ 125/1 หมู่ 5 ตำบลแม่ปูคา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50130 โทรศัพท์ 084-8076821 ตำแหน่งทางสังคม - สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแก้ปลาช่อนขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 27 ตุลาคม 2558
55		ชื่อ-สกุล นายวัชรินทร์ ดาวรรณา เพศ ชาย อายุ 55 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ป.4 อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านลำปางหลวง บ้านเลขที่ 93 หมู่ 2 ตำบลลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง รหัสไปรษณีย์ 52130 โทรศัพท์ 086-7554451 ตำแหน่งทางสังคม มัคทายกวัดพระธาตุลำปางหลวง สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแก้ช้างเผือกขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2558

56		ชื่อ-สกุล นายเพียร ทาสุด เพศ ชาย อายุ 52 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาโท อาชีพ ข้าราชการ ตำแหน่ง ผอ.รพ.ส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล บ้านห้วยเรียน ที่อยู่ หมู่บ้านห้วยเรียน บ้านเลขที่ 67 หมู่ 7 ตำบลเวียงตาล อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง รหัสไปรษณีย์ 52190 โทรศัพท์ 054-367562 ตำแหน่งทางสังคม ผอ.รพ. ห้วยเรียน สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแข่งขันเฟือกขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2558
57		ชื่อ-สกุล นางค้ายวง จันทรโกฏิ เพศ หญิง อายุ 73 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ป.4 อาชีพ ค้าขาย ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านลำปางหลวง บ้านเลขที่ 283 หมู่ 1 ตำบลลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง รหัสไปรษณีย์ 52130 โทรศัพท์ - ตำแหน่งทางสังคม - สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแข่งขันเฟือกขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2558
58	 	ชื่อ-สกุล นายนพพล รุวานันท์ เพศ ชาย อายุ 44 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาโท อาชีพ ค้าขาย ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านดอนมูล บ้านเลขที่ 59 หมู่ 8 ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน รหัสไปรษณีย์ 51160 โทรศัพท์ 088-2695856 ตำแหน่งทางสังคม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 8 สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแข่งขันเฟือกขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 19 ธันวาคม 2558

59	 	ชื่อ-สกุล นางอรชร นุญมา เพศ หญิง อายุ 46 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านสันดอนหอม บ้านเลขที่ 102 หมู่ 9 ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน รหัสไปรษณีย์ 51160 โทรศัพท์ 081-1650547 ตำแหน่งทางสังคม รองนายก อบต. บ้านปวง สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแข่งขันเพื่อขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 19 ธันวาคม 2558
60		ชื่อ-สกุล นางสาวรชยา แก้ววิชา เพศ หญิง อายุ 41 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาโท อาชีพ ข้าราชการ ตำแหน่ง หัวหน้างานบุคลากร ที่อยู่ หมู่บ้านสันดอนหอม บ้านเลขที่ 94 หมู่ 9 ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน รหัสไปรษณีย์ 51160 โทรศัพท์ 081-1650547 ตำแหน่งทางสังคม ข้าราชการประจำ สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแข่งขันเพื่อขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 19 ธันวาคม 2558
61	 	ชื่อ-สกุล นายปรีชา ทองคำเอี่ยม เพศ ชาย อายุ 59 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาโท อาชีพ ข้าราชการ ตำแหน่ง ผอ.ส่วนควบคุมและปฏิบัติการไฟฟ้า ที่อยู่ บ้านเลขที่ 174 หมู่ 6 ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57000 โทรศัพท์ 089-6355633 ตำแหน่งทางสังคม ผอ.ควบคุมไฟฟ้า สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การหม่อมขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 23 มกราคม 2559

62	 	ชื่อ-สกุล นายอำนาจ วิริยานุวงศ์ เพศ ชาย อายุ 55 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ ข้าราชการ ตำแหน่ง เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญการ ที่อยู่ บ้านเลขที่ 451 หมู่ 5 ตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57000 โทรศัพท์ 053-712603 ตำแหน่งทางสังคม - สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การเหมืองขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 21 กรกฎาคม 2558
63		ชื่อ-สกุล นางพนัชชา ช่วยฤกษ์ เพศ หญิง อายุ 40 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ ข้าราชการ ตำแหน่ง พนักงานราชการ ที่อยู่ บ้านเลขที่ 326/54 หมู่ 5 ตำบลท่าทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57000 โทรศัพท์ 081-2880637 ตำแหน่งทางสังคม - สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การเหมืองขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 21 กรกฎาคม 2558
64		ชื่อ-สกุล พระครูสุวิมลสารคุณ ดร. เพศ ชาย อายุ 51 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาเอก อาชีพ นักบวช ตำแหน่ง เจ้าคณะตำบลดอกคำใต้ ที่อยู่ วัดดอนไผ่ หมู่ 9 ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา 56120 โทรศัพท์ 081-0214359 ตำแหน่งทางสังคม พระภิกษุ/เจ้าคณะตำบล สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การเหมืองขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 26 กรกฎาคม 2558

65		ชื่อ-สกุล นายเกียรติชัย เตชะวงศ์ เพศ ชาย อายุ 54 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว ตำแหน่ง - ที่อยู่ บ้านเลขที่ 1 หมู่ 9 ตำบลคอกคำใต้ อำเภอคอกคำใต้ จังหวัดพะเยา 56120 โทรศัพท์ 089-5617157 ตำแหน่งทางสังคม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 9 สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแห่นางแมวขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 26 กรกฎาคม 2558
66		ชื่อ-สกุล นายอินสม เตชะเมา เพศ ชาย อายุ 64 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ป.4 อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว ตำแหน่ง - ที่อยู่ บ้านเลขที่ 53 หมู่ 9 ตำบลคอกคำใต้ อำเภอคอกคำใต้ จังหวัดพะเยา 56120 โทรศัพท์ 087-8304956 ตำแหน่งทางสังคม มัคณายกวัดคอนไชย สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแห่นางแมวขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 26 กรกฎาคม 2558
67		ชื่อ-สกุล สามเณรกิตติกรณ์ มาลัย เพศ ชาย อายุ 19 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ม.3 น.ร.เอก อาชีพ นักบวช ตำแหน่ง - ที่อยู่ วัดพญาวัด ตำบลคูใต้ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน 55000 ตำแหน่งทางสังคม สามเณร สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแห่พระเจ้าฝนแสนห่าขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 5 ตุลาคม 2558

68	 	ชื่อ-สกุล นายพล เชียนวล เพศ ชาย อายุ 77 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ตำแหน่ง - อาชีพ ประกอบอาชีพอิสระ ที่อยู่ หมู่บ้านพญาวัด บ้านเลขที่ 7 หมู่ 6 ตำบลคูใต้ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน รหัสไปรษณีย์ 55000 โทรศัพท์ 081-6030317 ตำแหน่งทางสังคม ประธานกองทุนหมู่บ้าน สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแห่พระเจ้าฝืนแสนห้าขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 5 ตุลาคม 2558
69	 	ชื่อ-สกุล นายเสมอ สิทธิ เพศ ชาย อายุ 74 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ป.6 อาชีพ มัคทายก ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านพญาวัด บ้านเลขที่ 77 หมู่ 6 ตำบลคูใต้ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน รหัสไปรษณีย์ 55000 โทรศัพท์ 093-1515598 ตำแหน่งทางสังคม มัคทายกวัดพญาวัด สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแห่พระเจ้าฝืนแสนห้าขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 5 ตุลาคม 2558
70	 	ชื่อ-สกุล พระเพชร อธิปญโญ เพศ ชาย อายุ 28 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ นักบวช ตำแหน่ง เลขานุการรองเจ้าคณะจังหวัดน่าน ที่อยู่ วัดพระบาทมิ่งเมือง เลขที่ 36 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน 55000 โทรศัพท์ 081-6030317 ตำแหน่งทางสังคม พระเลขาฯ สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแห่พระเจ้าฝืนแสนห้าขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 5 ตุลาคม 2558

71		ชื่อ-สกุล พระครูจันทเจติยานุกิจ เพศ ชาย อายุ 38 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาโท อาชีพ นักบวช ตำแหน่ง ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ที่อยู่ วัดพระธาตุแช่แห้ง หมู่ 3 บ้านหนองเต่า ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน 55000 โทรศัพท์ 081-2880637 ตำแหน่งทางสังคม พระภิกษุ สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การสวดคาถาขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 5 ตุลาคม 2558
72		ชื่อ-สกุล นายเตียง บันทา เพศ ชาย อายุ 91 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ป.4 อาชีพ อิสระ ตำแหน่ง - ที่อยู่ บ้านเลขที่ 75 หมู่ 3 บ้านหนองเต่า ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน 55000 โทรศัพท์ - ตำแหน่งทางสังคม มัคณายกวัดพระธาตุแช่แห้ง สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การสวดคาถาขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 5 ตุลาคม 2558
73		ชื่อ-สกุล นางอุดมพร จำเมาะ เพศ หญิง อายุ 35 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ เจ้าหน้าที่ศาสนการ วัดพระธาตุแช่แห้ง ตำแหน่ง ประชาสัมพันธ์ ที่อยู่ บ้านเลขที่ 296 หมู่ 3 บ้านหนองเต่า ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน 55000 โทรศัพท์ 083-5775492 ตำแหน่งทางสังคม - สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การสวดคาถาขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 5 ตุลาคม 2558

74	 	ชื่อ-สกุล นายวิบูลชัย สอนศิริพิระวัฒน์ เพศ ชาย อายุ 59 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษาม.6 ตำแหน่ง - อาชีพ เกษตรกร ที่อยู่ หมู่บ้าน บ้านเลขที่ 11/1 หมู่ 13 ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50130 โทรศัพท์ 089-4308096 ตำแหน่งทางสังคม ประธานคณะกรรมการจัดการ ชลประทานแม่กวัง สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง สืบชะตาเขื่อนขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 12 มิถุนายน 2558
75	 	ชื่อ-สกุล นายฤทธิ์ชัย ชัยลังกา เพศ ชาย อายุ 55 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ป.4 ตำแหน่ง - อาชีพ เกษตรกร ที่อยู่ หมู่บ้านชลประทานผาแตก บ้านเลขที่ 88/5 หมู่ 7 ตำบลหลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50220 โทรศัพท์ 084-3657571 ตำแหน่งทางสังคม มัคทายก สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง สืบชะตาเขื่อนขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 12 มิถุนายน 2558
76		ชื่อ-สกุล นายจำรัส รัตน เพศ ชาย อายุ 63 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ป.4 ตำแหน่ง - อาชีพ เกษตรกร ที่อยู่ หมู่บ้านปู่กาเหนือ บ้านเลขที่ 135 หมู่ 9 ตำบลแม่ปู่กา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50130 โทรศัพท์ 085-2715571 ตำแหน่งทางสังคม ผู้ช่วยแก้ไ สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง สืบชะตาเขื่อนขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 13 มิถุนายน 2558

77		ชื่อ-สกุล นายสาคร อินทะจา เพศ ชาย อายุ 49 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ป.4 อาชีพ เกษตรกร ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านแม่ยางเปรี้ยว บ้านเลขที่ 4 หมู่ 1 ตำบลแม่ยางฮ่อ อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ รหัสไปรษณีย์ 54140 โทรศัพท์ 061-7964907 ตำแหน่งทางสังคม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแก้ตุ๊กตาแมวขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 6 กรกฎาคม 2558
78		ชื่อ-สกุล นายชูชาติ กวางอุเสน เพศ ชาย อายุ 58 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ปวส. ปม. อาชีพ รับจ้าง ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านแม่ยางเตาปูน บ้านเลขที่ 5 หมู่ 5 ตำบลแม่ยางฮ่อ อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ รหัสไปรษณีย์ 54140 โทรศัพท์ 081-5592627 ตำแหน่งทางสังคม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแก้ตุ๊กตาแมวขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 6 กรกฎาคม 2558
79		ชื่อ-สกุล นายสวัสดิ์ อินด้อย เพศ ชาย อายุ 73 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ป.4 อาชีพ อิสระ ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านแม่ยางฮ่อ บ้านเลขที่ 67 หมู่ 4 ตำบลแม่ยางฮ่อ อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ รหัสไปรษณีย์ 54140 โทรศัพท์ 089-5592970 ตำแหน่งทางสังคม มัคณายกวัดแม่ยางฮ่อ สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแก้ตุ๊กตาแมวขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 6 กรกฎาคม 2558

80		ชื่อ-สกุล พระครูวิศาลพัฒนกุล เพศ ชาย อายุ 74 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ม.6 อาชีพ นักบวช ตำแหน่ง เจ้าอาวาส ที่อยู่ วัดวังหลวง ตำบลวังหลวง อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ รหัสไปรษณีย์ 54170 โทรศัพท์ 084-3674044 ตำแหน่งทางสังคม พระภิกษุ/เจ้าอาวาส สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแก้โคราเอม่อนขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 6 กรกฎาคม 2558
81		ชื่อ-สกุล นายมนู ไช้แก้ว เพศ ชาย อายุ 52 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ม.6 อาชีพ เกษตรกร ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านวังหลวง บ้านเลขที่ 184 หมู่ 1 ตำบลวังหลวง อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ รหัสไปรษณีย์ 54170 โทรศัพท์ 081-0300075 ตำแหน่งทางสังคม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแก้โคราเอม่อนขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 6 กรกฎาคม 2558
82		ชื่อ-สกุล นายเหล็ก วงษ์รัตนศิลป์ เพศ ชาย อายุ 75 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย/คนเมือง ระดับการศึกษา ป.4 อาชีพ อิสระ ตำแหน่ง - ที่อยู่ หมู่บ้านวังหลวง บ้านเลขที่ 389 หมู่ 1 ตำบลวังหลวง อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ รหัสไปรษณีย์ 54170 โทรศัพท์ 080-8531550 ตำแหน่งทางสังคม ประธานชมรมผู้สูงอายุ สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง การแก้โคราเอม่อนขอฝน วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 6 กรกฎาคม 2558

ภาคผนวก ง

เอกสาร ตำรา ตำนาน และนิทานชาดกที่เกี่ยวข้อง

1. ตำนานการขอฝน

บทนำ

เรื่องราวตำนานการขอฝนนั้น มีปรากฏอยู่ในหนังสือพระราชพิธี 12 เดือน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งวรรณคดีสโมสรในรัชกาลที่ 6 ยกย่องให้เป็นยอดของความเรียงเชิงอธิบาย เมื่อปีพุทธศักราช 2457 ได้รับการประทับตราพระราชลัญจกร รูปพระเศียรไฉไลเป็นสำคัญ

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงประทานคำอธิบายเกี่ยวกับลักษณะที่ทรงพระราชนิพนธ์ว่า

“มีพระราชประสงค์จะชี้แจงให้ผู้อ่านเข้าใจให้แจ่มแจ้งเป็นข้อสำคัญ เมื่อจะว่าด้วยพระราชพิธีอย่างใดทรงเริ่มต้นชี้แจงคำราเคิมของการพระราชพิธีนั้นก่อนแล้วทรงชี้แจงเหตุการณ์ที่ได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงมาโดยลำดับ

จนถึงได้เลิกหรือคงทำพระราชพิธีนั้นอยู่อย่างไร ทรงสอบสวนดำรับดำราบรรดาและรับสั่งถามผู้ทำการพิธีมีพระมหाराชครูพราหมณ์เป็นต้น ประกอบกับความที่ได้ทรงทราบพระบรมราชาธิบายของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และความคุ้นเคยในส่วนพระองค์เอง เอาความรู้ในที่ทั้งปวงนี้ทรงวินิจฉัย แล้วเรียบเรียงลงเป็นพระบรมราชาธิบาย เพราะฉะนั้นถ้าโดยทางความรู้ที่จะได้จากหนังสือเรื่องนี้ นับว่าเป็นอย่างถ่องแท้ถึงที่สุดที่จะพึงเป็นได้นั้น ประการ 1 หรือถ้าโดยทางภาษาส่วนวรรณคดีผู้อ่านจะสังเกตเห็นได้ว่ากระบวนโวหาร ซึ่ง

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์ ผิดกับโวหารของผู้อื่นที่แจ่มแจ้ง อ่านจับใจเหมือนกับฟังรับสั่งเล่าเองไม่มีผิด” (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2503 : ก-ข)

พระราชพิธี 12 เดือน จึงเป็นหนังสือที่รวบรวมสรรพความรู้เกี่ยวกับการพระราชพิธีในเดือนต่าง ๆ อย่างละเอียดลออ

เหตุที่มาของการขอฝน

การเพาะปลูก ทำนาไร และทำสวน จำเป็นต้องอาศัยฝนฟ้าที่ตกต้องตามฤดูกาล หากปีใด ฝนแล้ง พืชพันธุ์ธัญญาหารก็จะไม่อุดมสมบูรณ์ เกิดข้าวยากหมากแพง ราษฎรได้รับความเดือดร้อนทุกหย่อมหญ้า พระเจ้าแผ่นดินจะโปรดให้ตั้งพระราชพิธีพืชมงคลขอฝนเป็นประจำเพื่อบำรุงมาแต่ครั้งโบราณ

การขอฝนเป็นพระราชพิธีสำคัญ เพราะมีคนบางพวกเชื่อว่า ดิน ฟ้า อากาศ มักเป็นไปตามพระราชจริยาวัตรหรืออาการประพฤติดของพระเจ้าแผ่นดิน จึงมีเรื่องราวแต่โบราณกาลว่าพระเจ้าแผ่นดินทรงทรมานพระองค์เพื่อให้ฝนตก ดังในคัมภีร์มหาวงศ์ พงศาวดารลังกา ว่า

“พระเจ้าแผ่นดิน ลงบรรทมอยู่

ในลานพระเจดีย์ด้วยตั้งอธิษฐานว่า

ถ้าฝนไม่ตกลงมาขังลานพระเจดีย์

จนพระองค์ลอยขึ้น ก็จะไม่เสด็จลุกขึ้น”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 2503 : 540)

ตำนานการขอฝนของไทย มีปรากฏหลักฐานทุกยุคสมัย ตั้งแต่กรุงสุโขทัย กรุงศรี

อยุธยา จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ ดังรายละเอียดในหนังสือ พระราชพิธี 12 เดือน ดังนี้

การขอฝนสมัยกรุงสุโขทัย

หนังสือตำรับทำวศรีจุฬาลักษณ์ หรือ

นางนพมาศ พระสนมเอกของพระร่วง กล่าวถึงพระราชพิธีครั้งกรุงสุโขทัยว่า เดือน 9 ทำพระราชพิธีพืชมงคลตั้งเกย 4 เกย หน้าเทวสถาน มีอ่างทองสัตตโคหะ 4 อ่าง ปลูกข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ปลูกถั่ว ปลูกงา ปลูกมะพร้าว และปลูกหญ้าแพรก หญ้าละมาน (ละมาน-ข้าวป้าชนิดหนึ่ง) ตามลำดับ วางไว้หน้าเกย

พราหมณาจารย์ทำพิธีบวงสรวงสังเวศ พระเป็นเจ้า แล้วตั้งสัตยาธิษฐาน

“ขอฝนให้ตกชุกชุมทั่วทุกนิคมคามเขต ขอบขัณฑสีมากรุงพระมหานครสุโขทัยราชธานี บุรีรัฐ ให้ชุ่มแช่ชาติสาเลอันมีพรรณต่าง ๆ ซึ่งเป็นของเลี้ยงชีพประชาชนหาญิง สมณพราหมณาจารย์ทั่วทั้งแผ่นดิน จงบริบูรณ์ด้วยเมตตากรุณาปราศจากดั่งแสน ด้วยอำนาจวิเศษ วลาหกและพรพระสยาม

อนึ่ง โสธอันว่าลดาชาติทั้งหลายมี ถั่ว งา เป็นต้น ของงบริบูรณ์ด้วยพืชผลให้ล้นเหลือ จะได้เป็นเครื่องกระยาบวชบำบวงสรวง

อนึ่งเล่าพรรณรุกขชาติต่าง ๆ มี ม่วง พรวัว เป็นต้น ของงบริบูรณ์ด้วยดอกดวงพวงผล จะได้เป็นอาหารแห่งหมู่มนุชยนิกรทั้งผอง

ประการหนึ่งดิณชาติต่างพรรณอันเขียวขจีงดงามด้วยยอดและใบ มีหญ้าแพรกหญ้าละมาน เป็นต้น สำหรับเป็นรักษอาหาร ช้าง ม้า โค กระบือ ของงออกตามชายหนองคลอง

น้ำไหล ด้วยอำนาจวิเศษลาหให้บริบูรณ์” ทุกวัน รูปพระฤษีนั้นตั้งกร้าแดดกร้าฝนไว้ (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 2003 : 542) ตลอดกาล พระราชพิธีทำโครงการเทพชุมนุมนั้น

แล้วพราหมณ์นั่งขึ้นบนเกยละคน อ่าน ภายหลังจึงเลิกไป

โครงการประกาศ โบกรงประดากรูปผืนผ้าสีมอ หนึ่ง ในพระราชพงสาวดารกรุงเก่า มี
 คุงเมฆมิด ร่ายมนต์พิรุณศาสตร์ บริกรรมพระ กล่าวถึงปีที่ “ฝนแล้ง ข้าวแพง” อยู่หลายครั้ง
 เวทขอฝน วันละ 2 เวลา เข้าและเย็น จนครบ 3 สันนิษฐานว่า น่าจะมีพระราชพิธีพิรุณศาสตร์ขอ
 วัน เป็นอันเสร็จพิธีขอฝนตามตำรับไตรเพท ฝนในบางปีที่ฝนแล้ง
 ของพราหมณ์

พิธีกรรมขอฝนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

พิธีกรรมขอฝนสมัยกรุงศรีอยุธยา

สมัยกรุงศรีอยุธยา แม้ในกฎหมายแต่โบราณจะมีได้กล่าวถึงพระราชพิธีพิรุณศาสตร์ขอ ฝน แต่ในตำราพราหมณ์มีว่า “เดือนเก้า พระราช พิธีพิรุณศาสตร์ มหาเมฆบูชา” และมีวิธีการทำ

ในจดหมายเหตุ ทำให้การขุนหลวงหา ฟ้าหรือเจ้าฟ้าอุทุมพร กล่าวว่

“ถ้าฝนไม่ตก ให้เอาคำโครงการออกอ่าน ฝนก็ตก”

“คำโครงการ” ที่กล่าวถึงนี้ เป็นเจ้า ได้แก่ เทวรูปพระอิศวร พระนารายณ์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรง พระพรหมธาดา และพระมหาพิชัยนาถสวร ไปยัง สันนิษฐานว่า มีมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าอยู่หัวบรม โรงพิธี เพลาเข้าพระมหาราชครูขึ้นบนเกยอ่าน โทศ ด้วยมีความเชื่อเรื่องฤษีชีไพรมาก่อนหน้า พระเวท และโบกรงผ้าขาว ร่ายยันต์พิรุณศาสตร์ นั้นแล้ว การพระราชพิธีพิรุณศาสตร์ จะเริ่มเมื่อ 3 ครั้ง พราหมณ์โหรตาจารย์ 8 คน นั่งล้อม เวลาบ่าย 3 โมง พราหมณ์เชิญรูปฤษีภิกขุโดยโคฏิ เทวรูป สวดคาถา ชักประจำ ตั้งแต่เช้าถึงเพล นึ่ง 1 รูป ยืน 2 รูป มาตั้งที่แท่นกลางแจ้ง หน้าหอ ช่วงหนึ่ง และจากบ่ายจนถึงแดดหลบ พระ พระราชพิธีเก่าในพระราชวัง มีกระเบระเครื่อง มหาราชครูขึ้นเกยโบกรงอีกครั้งหนึ่ง สวดคาถา บูชา รูปเทียน ข้าวตอก ดอกไม้ อย่างบริวารกฐิน ชักประจำ จะเปลี่ยนไปตามวัน จนครบทั้ง 7 วัน ขุนหมื่นพราหมณ์อ่านเทพชุมนุมจบหนึ่ง เป่า เป็นอันเสร็จพิธี แล้วแท่นพระผู้เป็นเจ้ากลับ สังข์ 2 คน อ่านโครงการและเป่าสังข์วันละ 3 จบ เทวสถาน

พระคันธารราษฎร์ : พระพุทธรูปปางขอฝน

พระคันธารราษฎร์ เป็นพระพุทธรูปปางหนึ่ง ซึ่งใช้ในพระราชพิธีพืชมงคล เหตุเนื่องมาจากพระพุทธเจ้าทรงเคยบันดาลให้ฝนตกอยู่คราวหนึ่ง เมื่อเสด็จประทับอยู่ ณ เขตวันเมืองสาวัตถี เกิดฝนแล้ง ข้าวในนาแห้งตาย น้ำในที่ทุกแห่งแห้งจนเป็นตม แม้ในสระโบกขรณีที่เป็นสระสงฆ์ ปลาทั้งหลายได้รับความลำบากด้วยฝูงกามาจิกกิน พระพุทธเจ้าทรงมีพระทัยกรุณา ครั้นเสด็จกลับจากบิณฑบาต จึงตรัสเรียกพระอานนท์ให้นำพระอุทกสาฎกหรือผ้าอาบน้ำมาถวาย ทรงรับผ้ามา ชายหนึ่งนั้นทรง อีกชายหนึ่งพาคนองเสด็จเสด็จประทับยืน ณ ฝั่งสระสงฆ์ พระหัตถ์ขวาทรงกวักเรียกฝน พระหัตถ์ซ้ายหงายรองรับน้ำฝน ฝนก็ตกลงมา มนุษย์และสัตว์ทั้งปวงพากันสรรเสริญ เมื่อพระพุทธองค์ทรงทราบจึงตรัสว่า “แต่กาลปางก่อน นพปะมัจฉะชาติ คือ ปลาช่อน ก็อาจตั้งสัตยาธิษฐานให้ฝนตกลงได้

ต่อมาภคิรัยเมืองคันธารราษฎร์ได้โปรดให้สร้างพระพุทธรูปปฏิมากรปางอาการอย่างจะสงฆ์ ทำปริศนาเรียกฝน ปีใดฝนแล้ง ก็นำพระพุทธรูปออกมาตั้งบูชา ฝนก็ตกลงมา พระพุทธรูปปางนั้นจึงได้ชื่อว่า พระคันธารราษฎร์ ตามชื่อเมือง

วาริชชาดก

คำว่า วาริช แปลว่า เกิดแต่น้ำ ได้แก่ปลา บัว เป็นต้น วาริชชาดก หมายถึง นิทานชาดกเรื่อง พระยาปลาช่อน ผู้อธิษฐานขอให้ฝน

ตกได้ เรื่องมีอยู่ว่า พระยานพะหรือพระยาปลาช่อน อาศัยอยู่ในบึงแห่งหนึ่ง ถึงคราวหน้าแล้ง น้ำในบึงแห้งขอดเป็นตม ฝูงกามาจิกปลาในบึงกันเต็มไปหมด พระยานพะปลาช่อนจึงผุดขึ้นจากตม แหงนดูอากาศ เลี้ยงบารมีตั้งสัจจาธิษฐานว่า

“ข้าแต่ปฐุณะเทพยดา เป็นผู้มีอำนาจ อาจจะให้ฝนตก ขอท่านจงบันดาลให้เมฆฝนตั้งขึ้น แล้วจงให้หาฝนตกลงเป็นต่อธารใหญ่ท่วมบึงบ่อทั้งปวงเถิด จงทำนิธิชุมทรัพย์ของฝูงกาทั้งหลายให้พินาศไป ทำฝูงกาให้โศกเศร้า เพราะอดอาหารและขอท่านจงกรุณาเปลื้องปลดข้าพเจ้ากับหมู่ญาติทั้งหลาย ให้พ้นภัยพิบัติโศกเศร้า พันอำนาจหมู่กาซึ่งจะมาเบียดเบียนเป็นภัยอันใหญ่หลวงเถิด” (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2503 : 548-549)

ด้วยอำนาจสังขารมีของพระยานพะ
ปลาช่อนจึงบันดาลให้เกิดฝนตกทำใหญ่ท่วม
ห้วยหนองคลองบึงทั้งหลาย บรรดาปลาจึงรอด
พ้นภัยจากหมู่กาสิ้นทั้งปวง

ในการพระราชพิธีขอฝน ทางฝ่ายสงฆ์
จึงมีการสวดคาถาที่ขึ้นต้นว่า “อภิตถุญญตม”
หรือ คาถาปลาช่อนด้วยบทหนึ่ง และมีการขุด
สระ กับมีรูปปลาช่อนในการพระราชพิธีนี้ด้วย

พระสุกตเถระและสุกตีสสูตร

พระสุกต หรือ พระสุกตติ เป็นชื่อ
พระเถระซึ่งเกี่ยวข้องกับการขอฝน มีเรื่องราว
ปรากฏในคัมภีร์พระอรรถกถา กับในตำราขอ
ฝน ภาษามคธ แต่เนื้อความแตกต่างกับในคัมภีร์
พระอรรถกถา กล่าวถึง พระสุกตเถระได้บำเพ็ญ
กุศลจนได้เกิดในสมัยพุทธกาล เมื่อบรรพชาที่
บรรลุปุระพหุสส คราวหนึ่งจาริกไปถึงนคร
ราชคฤห์ พระเจ้าพิมพิสารตรัสว่าจะทำ
เสนาสนะถวาย แต่ยังติดพระราชภารกิจอยู่
พระเถระต้องอยู่แรมในที่แจ้ง ขณะนั้นเป็น
ฤดูฝน แต่ฝนก็ไม่ตก ประชาชนได้รับความ
เดือดร้อน พระเจ้าพิมพิสารทรงพิจารณาถึง
สาเหตุ แล้วรับสั่งให้ทำกุฏิมุงและบังด้วยใบไม้
ถวายพระเถระ ฝนก็ตกลงมาเล็กน้อย พระสุกต
เถระจึงได้กล่าวคาถาแสดงว่าตนพ้นจาก
อันตรายแล้วให้เทพดาทราบดังนี้

“ขอวัสสวาทาหกทั้งหลายจงยังฝนให้ตก
ในที่ทั้งปวงเถิด อันตรายภายนอกไม่มีแก่เราแล้ว
เพราะกุฏิของเรามุงดีแล้ว ควรเป็นฐานที่ตั้งแห่ง
ความสุขสำราญ และมีบานประตู หน้าต่างอัน

จิตสนิทไม่มีช่องลม ขอเทพเจ้าจงยังฝนให้ตก
ตามปรารถนาเถิด

อนึ่ง อันตรายภายในก็ไม่มีแก่เรา เพราะ
จิตของเรามั่นด้วยสมาธิพิเศษจากกิเลสแล้ว

ในบัดนี้เราปรารถนาเริ่มความเพียร เพื่อทักขณธรรม
สุขวิหารอยู่ ณ ขณะอิริยาบถ ขอเทพดาเจ้าจงยัง
ฝนให้ตกทั่วทั้งที่ทั้งปวงเถิด” (พระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2503 : 550)

ทันใดนั้น ฝนก็ตกลงมาทั่วไปหมด เป็น
ที่อัศจรรย์แก่คนทั้งหลาย

ส่วนสุกตีสสูตร เป็นนิทานแต่งด้วยภาษา
มคธ มีอยู่ในตำราขอฝนเล่าว่า ครั้งหนึ่ง
พระพุทธเจ้า กับ พระสาวก 500 องค์ เสด็จจาริก
ไปถึง อุตตรนิคม แคว้นมคธ ขณะนั้นเกิดฝน
แล้ง ข้าวแพง พระพุทธเจ้าจึงตรัสให้พระสุกต
เถระผู้มีความกรุณาแก่โลก นิ่ง ณ ที่แจ้ง แล้วเข้า
อาโปกสิณสมาบัติจนลอยขึ้นบนอากาศ เปล่ง
วาจาอธิษฐานขอให้ฝนตก เทพดาพอใจใน
ถ้อยคำของพระเถระจึงบันดาลให้ฝนตกลงมา

ในพระราชพิธีพืชมงคลศกตรมีการสวด
คาถาเรื่องพระสุกตเถระ ตามที่มีมาในพระอรรถ
กถา ส่วนการปั้นรูปพระสุกตเถระนั่งงอหน้าดู
อากาศ ประดิษฐานไว้ที่ริมสระนั้นเป็นไปตาม
เรื่องราวในนิทานภาษามคธ เรื่องสุกตีสสูตรซึ่ง
แต่งขึ้นภายหลัง

พระอุปคุต หรือ พระบัวเข็ม

พระอุปคุต หรือ พระบัวเข็ม เป็นรูป
พระเถระนั่งพระพักตร์ก้มนิค ๆ มีใบบัวคลุม
พระเศียร มีเข็มด้ามปักตามไหล่และเข่าหลายแห่ง
เข็มด้ามเป็นหมุดที่ปักตามช่องที่บรรจุพระบรม

ธาตุ ส่วนฐานเป็นรูปบัวคว่ำ และบัวหงาย ใต้ฐานมีรูปดอกบัว ใบบัว เต่า ปลา งู ปันนูนขึ้นมา องค์พระทำด้วยแก่นพระศรีมหาโพธิ์ ลงรักปิดทอง เป็นพระขอฝนอีกปางหนึ่ง พระมอญนำมาถวายพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4

พระอุปคุต หรือ พระบัวเข็มนี้ มีเรื่องเล่าว่าพระอุปคุตตะเถระมีปราสาทแก้วอยู่ใต้น้ำ ท่านมีอิทธิฤทธิ์เดินกลางฝนไม่เปียก สามารถลอยน้ำขึ้นปล่องไปมาได้ และแสงแดดส่องไม่ต้องกาย ชาวพม่าผู้หนึ่งศรัทธาพระอุปคุตแล้ว ร่ำรวยเงินทอง คนทั้งปวงจึงพากันคอยศรัทธา พระอุปคุต แต่ก็ไม่พบเห็นอีก จึงพากันสร้างรูปขึ้นไว้สักการบูชา มีใบบัวคลุมพระเศียรต่างร่มเงาที่กันฝนและแดด

พระอุปคุตมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า พระทักษิณสาขาสาเหตุเพราะพระเจ้าอังวะแห่งเมืองมอญ มีพระประสงค์จะสร้างพระพุทธรูปด้วยกิ่งพระศรีมหาโพธิ์ จึงแต่งบรรณาการให้อำมาตย์และข้าคนนำไปเสาะหาถึงประเทศอินเดียและลังกาในที่สุดได้อัญเชิญกิ่งเบ็องขวา หรือ พระทักษิณสาขาของต้นพระศรีมหาโพธิ์ จากลังกา มาสร้างเป็นพระพุทธรูปหน้าตักกว้างศอกหนึ่ง เศษที่เหลือให้สร้างเป็นบริวารมีปลา นู และมีดอกบัวอยู่ใต้ฐาน พระอุปคุตจึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า พระทักษิณสาขา

พระพุทธรูปขอฝนปางต่างๆ

พระพุทธรูปซึ่งใช้ตั้งในการพระราชพิธีขอฝนนั้นมีหลายองค์ องค์หนึ่งเป็นรูปพระเถระที่แขนเป็นลายรูปริ้วยาวเรียกว่า พระมหาเถร

แขนลาย เป็นพระหล่อด้วยสำริดคำไม่ได้ปิดทอง ส่วนพระคันธารราษฎร์ นั้นมี 4 องค์ด้วยกัน คือ

พระพุทธรูปคันธารราษฎร์ องค์ใหญ่ ในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงสร้างไว้เดิมลงรักปิดทอง ต่อมาสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงกาไหล่ทองขึ้นใหม่ และคิดเพชรเม็ดใหญ่เป็นพระอุณาโลมพระพุทธรูปองค์นี้เป็นพระนั่งผ้าทรงพาดสังฆาฏิพระพักตร์ และทรวดทรงลักษณะเป็นอย่างพระโบราณพระรัศมีกลมเป็นรูปดอกบัวตูม

พระคันธารราษฎร์อีกองค์หนึ่ง มีขนาดย่อมกว่าองค์แรก พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างเป็นพระพุทธรูปยืน ตามเรื่องเล่าประวัติความเป็นมาของพระคันธารราษฎร์ว่า “พระพุทธเจ้าเสด็จประทับยืน ณ ริมสระโบกขรณีทรงผ้าอุทกสาฎกชายข้างหนึ่งคลุมพระพาหา” พระพุทธรูปประทับยืนอยู่บนบัวกลุ่มมีฐานเป็นอัฐจันทร์ลงไป 3 ชั้น ต่างว่าเป็นชั้นอัฐจันทร์ลงไปในสระ

พระคันธารราษฎร์ องค์ที่สามเป็นพระคันธารราษฎร์จีน เป็นพระนั่ง ยกพระหัตถ์คล้ายสององค์แรก พระพักตร์เป็นอย่างจีน มีพระเมาลี แต่ไม่มีพระรัศมี มีผ้าทรงชายคลุมพระพาหาทั้งสองข้างและแนวตรงพระอุระกว้างอย่างเสื้อพระจีน พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงนับถือ โปรดปรานมาก โปรดให้ทำจอกน้ำมนต์วางบนพระหัตถ์ซ้าย และทำช้อนตักน้ำมนต์ลงยันต์ สอดอยู่ระหว่างนิ้วพระหัตถ์ข้าง

ขวา และทำดอกงอกกลดติดเทียนทองอยู่ที่ฐาน
ตรงหน้าพระพักตร์ กาไหลทองพระทั้งองค์
รวมทั้งเครื่องประดับประดา

พระคันธารราชภูร็องค์ที่สี่ เป็น แทนนางแมวกัน

พระพุทธรูปจำลองมาจากพระประจำพระ
ชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว เนื่องมาจากก่อนประสูติ เกิดฝนแล้งมา
เป็นปี ไร่นาเสียหาย ข้าวแพง แต่พอประสูติแล้ว
ฝนตกชุกมากจนน้ำท่วมชาลาใน
พระบรมมหาราชวัง สูงเกือบถึงเข้า เป็นที่
อัศจรรย์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
จึงโปรดให้พระองค์เจ้าพิริยวรา มาตั้งแต่ยัง
ทรงพระเยาว์ และเมื่อจะสร้างพระพุทธรูป
ประจำพระชนมพรรษาจึงเลือกสร้างพระ
คันธารราชภูร็ เป็นพระพุทธรูปนั่งเหมือนพระ
เก่าแต่เดิมพระพักตร์เป็นแบบพระใหม่ สมัย
รัชกาลที่ 5 พาดสังฆาฏิกว้าง ไม่มียอดพระเมาฬี
มีพระรัศมีแหลม กรมสมเด็จพระบวรราชปรีภักย์
ทรงขอหล่อขึ้นอีกองค์หนึ่ง ไม่กาไหลทองเพื่อ
ตั้งในพระราชพิธีขอฝน

เดือนเก้า : เดือนแห่งพิธีขอฝน

เมื่อถึงเดือนแก้ว ถ้าฝนตกต้องตาม
ฤดูกาล พืชพันธุ์ธัญญาหารบริบูรณ์ก็ไม่ต้อง
ทำพิธีขอฝน แม้ปลายเดือนฝนจะแล้งก็ตาม แต่
ถ้าฝนต้นปีแล้ง ต้องทำพิธีขอฝน โดยก่อนที่จะ
มีพระราชพิธีใหญ่ จะมีการตั้งพิธีน้อย ๆ ไป
ก่อน และถ้าฝนยังไม่ตกบริบูรณ์ จึงตั้งพระราช
พิธีใหญ่ ซึ่งก็มักเป็นเวลาที่ฝนตกพอดี

พิธีขอฝนล่วงหน้าที่ทำกันมาแต่โบราณ
มี 3 พิธี ได้แก่

1.ให้โขนร้องนางแมว อย่างที่ชาวบ้าน

2.พิธีตัดต้นคนที่สอซึ่งเป็นพืชตระกูล
ไม้สักสูงประมาณ 2-3 ศอก ถึง 2-3 วา ใบมีกลิ่น
ฉุน ดอกสีครามอ่อนหรือขาวชอบขึ้นในที่ชุ่ม
ชื้นหรือริมน้ำ การตัดต้นคนที่สอก็ตัดอย่างง่าย ๆ

3.พิธีช้างบารุงา เป็นพิธีเก่าแก่ซึ่งเลิกทำ

ช้างบารุงา

ช้างบารุงา หมายถึง การนำช้างมา
ประจักษ์ เป็นพิธีที่มีมาแต่ครั้งโบราณเพื่อขอ
ฝน โดยนำช้างมีน้ำมัน 2 ช้าง ปักแท่นตะลุม
เบญพาด มีเสาตะลุมที่มีไม้พาดถึงกัน 2 แท่น
ห่างกัน 20 วา ทำเสาป่องเป็นเสาเดี่ยว ๆ สำหรับ
ผูกเท้าหลังช้างยืนโรง แถวละ 5 ต้น ช้างละแถว
ทำแผงตั้งบนล้อบังระหว่างแท่นช้าง 2 แท่น
ไม่ให้ช้างเห็นกัน หมอช้างถือขอเกราะที่มีปลาย
โค้ง ควาญท้ายถือขอช้างพลาย ผูกตะลุมอย่าง
ช้างยืนโรงติดเชือกบาศที่เท้าหลัง ช้างละ 2 เส้น
ปลายเชือกบาศพันเสาป่องเป็นลำดับทั้ง 5 เสา
เมื่อจะให้ช้างบารุงา ถอดปลดกลด
เชือกมัดขา นำช้างลงจากแท่น ชักแผงบังตา
ออก ตัดเชือกบาศออกจากเสาป่องทีละคู่ โยน
ให้ช้างเข้าใกล้กัน พองาประจักษ์ได้ช้างคลั่งมัน
จะโถมปะทะงากัน ดังกึกก้อง แต่ไม่มีอันตราย
ถึงตัวช้างและไม่มีแพ้ชนะกัน นอกจากว่า ถ้า

ข้างใดก็ได้ล่างจึงได้อีกข้างหนึ่งแหวนหงาย
เหวี่ยงสะบัดกลับไม่ได้จึงมีแพ้ชนะ

เมื่อข้างประจักษ์กันพอสมควรแล้วหมอ
ควาญจะกดให้ข้างถอยหลังออกมา แต่ต้อง
ระมัดระวังไม่ให้ข้างใช้งาเคียวเคียวบาศ ตวัดมา

พานตัวควาญตกลงมาได้ เมื่อพรากรข้างแล้วหมอ

ควาญจะร่ำเย้ยกัน ทำร่ำของหมอข้าง เช่น ทำบึด

เกล้า ทำนางกรวย ส่วนควาญข้างจะร่ำทำล่ำล่ำ

จะพุง ทำชมพูปาดบ่า ทำงูนางลีลา เป็นต้น

พอจะจบเพลงก็ร้องโละ โห่เยาะเย้ยอีกฝ่ายหนึ่ง

แล้วนำข้างมาประจักษ์ใหม่ร่ำเย้ยกันอีกจนครบ

3 ครั้ง เป็นอันเสร็จพิธี

ข้างบำรุงงานนอกจากจะเป็นการขอฝน

แล้ว ยังถือว่าเป็นสวัสดิมงคลแก่พระนครด้วย

ในสมัยกรุงศรีอยุธยาแผ่นดินพระยอดฟ้า จุล

ศักราช 890 ปีชวด สัมฤทธิศก (ในพงศาวดาร

กรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ ระบุว่า

เป็นจุลศักราช 910 วอกศก) มีข้างบำรุงงา ข้าง

พระฉันทพันต์กับข้างพระยาไฟ งาข้างพระยาไฟ

หัก 3 ท่อน เป็นอัปมงคล ภายหลังเกิดเหตุ

จลาจลในแผ่นดิน

พิธีแห่พระวิมลรัตนกิริณี

พระวิมลรัตนกิริณี เป็นข้างสำคัญใน

สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

รัชกาลที่ 4 นำลงมาถึงกรุงเทพในปีฉลูเบญจศก

ปีเดียวกับปีพระราชสมภพพระบาทสมเด็จพระ

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในวันที่แห่ข้างเข้ามาขึ้น

โรงสมโภชในพระบรมมหาราชวัง เกิดฝนตก

หนัก จึงมีการพิธีแห่พระวิมลรัตนกิริณี เพื่อขอ

ฝนล่วงหน้าก่อนทำพระราชพิธีใหญ่ โดยจัด

กระบวนแห่อย่างแห่ข้างเผือกลงน้ำในงาน

สมโภช แห่ออกจากพระบรมมหาราชวังไปขึ้น

แท่นผูกสาคลงที่เกยหน้าพระที่นั่งพุทไธสวรรย์

เวลาบ่ายทุกวัน

คาถาขอฝน

เป็นธรรมเนียมมีมาแต่โบราณ เมื่อจะ

ทำการขอฝนล่วงหน้าก่อนพระราชพิธีใหญ่

พระเจ้าแผ่นดินจะมีรับสั่งให้สังฆการไปเผด็จ

หรือนิมนต์พระสงฆ์ทุกรามหลวงให้สวดขอ

ฝน และมีพิธีน้อยที่หอพระ ท้องสนามหลวง

ตั้งโต๊ะพระพุทธรูปขอฝน มีพระคันธารราษฎร์

จีน พระมหาเถรเจตนาย และพระบัวเข็มรามัญ

จำนวนพระสงฆ์สวดเจ็ดตำนาน สวดมนต์และ

สวดคาถาขอฝน ทุกวันจนกว่าฝนจะตกใหญ่

หรือถึงวันตั้งพระราชพิธีใหญ่

ในการพระราชพิธีพืชมงคล สืบบท

สวดมนต์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องฝนซึ่งมีมาใน

เทศาสังยุต ว่า พระพุทธองค์ทรงดำรัสพระ

คาถาว่า

“บรรดาสระที่น้ำไหลไปทั้งหลาย

มีน้ำฝนเป็นอย่างยิ่ง

เหล่าสัตว์ทั้งหลายผู้อาศัย ณ แผ่นดิน

ย่อมเลี้ยงชีวิตพึ่งน้ำฝน

ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย คิดตามก็เป็น

ความจริง ด้วยอำนาจคำจริงนี้

วลาหกเทพดาทั้งหลาย

จงให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล

ให้สรรพสัตว์หารงอกงาม

บริบูรณ์ด้วยรางวัล

เป็นประโยชน์แก่ประชุมชนทุกประการ”
มีคำไขความพระคาถาข้างต้น โดย
พิศดารว่า เทพดาองค์หนึ่งทูลว่า

“ของรักซึ่งจะเสมอด้วยบุตรไม่มี ทรัพย์
สิ่งของอันมนุษย์จะพึงถนอมซึ่งจะยิ่งกว่าโคไม่มี
แสงสว่างซึ่งจะยิ่งกว่าพระอาทิตย์ไม่มี สระที่น้ำ
ไหลไปทั้งหลายมีสมุทรสาครเป็นอย่างยิ่ง”

พระพุทธเจ้าได้ตรัสเสียใหม่ว่า

“ของรักซึ่งจะเสมอด้วยคนไม่มี ทรัพย์
สิ่งของอันมนุษย์จะพึงถนอม ซึ่งจะเสมอด้วย
ข้าวเปลือกไม่มี แสงสว่างซึ่งจะเสมอด้วยปัญญา
ไม่มี สระที่น้ำไหลไปทั้งหลายมีน้ำฝนเป็นอย่าง
ยิ่ง”

เทพดาจึงทูลถามว่า

“สิ่งอะไรเป็นวัตถุที่อยู่ของมนุษย์
ทั้งหลาย อะไรเป็นสหายอย่างยิ่งของมนุษย์
ทั้งหลาย สัตว์ทั้งหลายผู้อาศัยในแผ่นดินพึง
อะไรเลี้ยงชีวิต” ทรงวิสัชนาว่า “บุตรเป็นวัตถุที่
อยู่ของมนุษย์ทั้งหลาย ภริยาเป็นสหายอย่างยิ่ง
ของมนุษย์ทั้งหลาย สัตว์ทั้งหลายผู้อาศัยใน
แผ่นดินพึ่งน้ำฝนเลี้ยงชีวิต” (พระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าอยู่หัว, 2503 : 571-572)

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ 4 ได้ทรงผูกพระคาถาสำหรับการ
พระราชพิธีพืชมงคล ให้ต่อเนื่องเป็นบท
ประพันธ์เดียวกัน เริ่มตั้งแต่บทสรรเสริญ
พระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า นิทานเรื่อง
พระคันธารราษฎร์ เรื่องพระสุกตเถระ วาไร
ชาดก จบแล้วสวดภาณวาร

บทส่งท้าย

การพระราชพิธีพืชมงคลในสมัย
รัตนโกสินทร์นั้นไม่กำหนดสถานที่แน่นอน
บางปียกไปตั้งพิธีที่กรุงเก่า ในสมัยรัชกาลที่ 5
เคยไปตั้งพิธีที่วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ
พระราชวังบางปะอิน ครั้งหนึ่ง

มีข้อปฏิบัติบางประการในพระราชพิธี
ขอฝน คือ พระเจ้าแผ่นดินต้องทรงน้ำชำระ
พระวรกายด้วยดินสอพองให้สะอาดหมดจด
และห้ามผู้หญิงเข้า และข้าราชการ
ผู้เกี่ยวข้องกับการพิธี ต้องอาบน้ำชำระกายให้
หมดจดเช่นกัน

โดยปรกติ พระเจ้าแผ่นดินแต่กาลก่อน
ทรงฟังรายงาน “น้ำฝนต้นข้าว” อยู่เสมอ เมื่อ
ทรงเห็นว่าฝนแล้งไม่ตกต้องตามฤดูกาล ก็
โปรดให้ตั้งพระราชพิธีพืชมงคลและถ้าฝน
ตกลงมาบริบูรณ์ดี ก็จะเป็นที่อุ้นใจของอาณา
ประชาราษฎร์ โยชนกันไม่รู้จบ พระราชพิธีขอ
ฝนจึงเป็นเครื่องประคองใจราษฎรและเป็นที่
ชื่นชมยินดี จึงเป็นพระราชพิธีที่ยั่งยืนมานาน

ปัจจุบัน แม้จะไม่มีพระราชพิธี
พืชมงคลแล้ว แต่พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ก็ได้ทรงบำเพ็ญ
พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับน้ำมากมายและเนิ่น
นาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติการฝนเทียม
หรือโครงการฝนหลวง เพื่อประโยชน์ทางด้าน
การเกษตรและประโยชน์สุขของประชาชนไทย
เชกเช่นบูรพกษัตริราชแต่กาลก่อน ขอทรง
พระเจริญยิ่งยืนนานเทอญ

2. ตำนานพระเจ้าฝนแสนห่า

“พระพุทธรูปฝนแสนห่า” หรือ “พระเจ้าฝนแสนห่า” ที่สะท้อนวิถีคิดการขอฝน ในสังคมเกษตรกรรมของชาวล้านนา พบได้ทุกจังหวัดในภาคเหนือตอนบนของไทย ได้แก่

1. วัดช้างเผือก ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. วัดป่าข่อยใต้ ตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
3. วัดบวรรัตนาราม ตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
4. วัดถ้ำเชียงดาว ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
5. วัดพระธาตุคอกขอมแจ้ ตำบลขี้เหล็ก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
6. วัดป่าตึง ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
7. วัดหนองฮ่อ ตำบลเวียง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่
8. วัดท่ามะเกี๋ยง ตำบลสันทราย อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่
9. วัดพญาวัด ตำบลคูใต้ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน
10. วัดเหมืองง่า ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
11. วัดบ้านห้วย ตำบลมะกอก อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน
12. วัดสันทราย ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
13. วัดศรีดอนชัย ตำบลเวียงเหนือ อำเภอป่าสัก จังหวัดแม่ฮ่องสอน
14. วัดศรีสุพรรณ ตำบลแม่ใจ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา
15. วัดพระเจ้าทองทิพย์ ต.ศรีถ้อย อ.แม่สรวย จ.เชียงราย

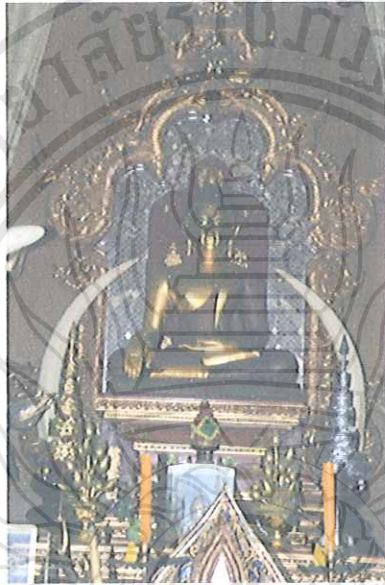
พระเจ้าฝนแสนห่าที่มีพิธีกรรมการแห่ขอฝนเป็นประจำทุกปี ได้แก่ 1) วัดช้างเผือก ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 2) วัดป่าข่อยใต้ ตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 3) วัดบวรรัตนาราม ตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 4) วัดศรีดอนชัย ตำบลเวียงเหนือ อำเภอป่าสัก จังหวัดแม่ฮ่องสอน 5) วัดเหมืองง่า ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน และ 6) วัดสันทราย ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

พระเจ้าฝนแสนห่าที่ไม่มีพิธีกรรมการแห่ขอฝน แต่มีพิธีกรรมการสงฆ์ในช่วงวันสงกรานต์หรืองานประจำปีของวัด เพื่อขอฝนให้ตกต้องตามฤดูกาล เพื่อความร่มเย็นในชีวิต และเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต ได้แก่ 1) วัดถ้ำเชียงดาว ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ 2) วัดพระธาตุคอกขอมแจ้ ตำบลขี้เหล็ก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ 3) วัดป่าตึง ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ 4) วัดหนองฮ่อ ตำบลเวียง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ 5) วัดท่ามะเกี๋ยง ตำบลสันทราย อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ 6) วัดบ้านห้วย ตำบลมะกอก อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน 7) วัดพญาวัด ตำบลคูใต้ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน 8) วัดศรี

สุพรรณ ตำบลแม่ใจ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา และ 9) วัดพระเจ้าทองทิพย์ ตำบลศรีถ้อย อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

พระเจ้าฝนแสนห่ามีประวัติความเป็นมาและความเชื่อที่แตกต่างกันไป ดังนี้

ประวัติพระเจ้าฝนแสนห่า วัดช้างแด้ม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

รูปที่ 1 : พระเจ้าฝนแสนห่า วัดช้างแด้ม จังหวัดเชียงใหม่

ที่มา : สุทธิรักษ์ โกช่วย, 29 เมษายน 2557

พระปลัดศรีพร ปัญญาโร รองเจ้าอาวาสวัดช้างแด้ม (สัมภาษณ์, 29 เมษายน 2557) ได้ให้ข้อมูลว่า พระพุทธรูปฝนแสนห่า เดิมเป็นพระพุทธรูปประจำพระองค์ของพระนางจามเทวี ซึ่งเป็นกษัตริย์ครองนครลำพูน เวลาต่อมาพระเจ้าติโลกราช กษัตริย์แห่งนครเวียงฟิงค์ ได้ยกทัพไปทำศึกสงครามตีเอาเมืองลำพูน และได้เผาบ้านเมืองตลอดถึงวัดวาอาราม ภายหลังจากเปลวเพลิงสงบลงแล้ว ปรากฏเป็นอัศจรรย์คือวิหารหลังหนึ่งไฟไม่ได้ไหม้ จึงเสด็จเข้าทอดพระเนตรภายในพระวิหาร ก็พบพระแก้วขาวและพระพุทธรูปฝนแสนห่า จึงได้อัญเชิญมาประดิษฐานที่เชียงใหม่ ปัจจุบันนี้ พระแก้วขาวประดิษฐานอยู่ที่วัดเชียงมั่น อำเภอเมืองเชียงใหม่ และพระพุทธรูปฝนแสนห่าประดิษฐานอยู่ที่วัดช้างแด้ม เลขที่ 95 ถนนพระปกเกล้า ตำบลพระสิงห์ เขต 2 อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พระพุทธรูปฝนแสนห่า เป็นพระพุทธรูปทองสัมฤทธิ์ ปารามารวิชัย เชียงแสนลังกา มีขนาดหน้าตักกว้าง 25 นิ้ว สูง 35 นิ้ว หนา 15 นิ้ว อายุประมาณ 1,000 กว่าปี พุทธศาสนิกชนชาวเชียงใหม่และชาวจังหวัดใกล้เคียงให้ความสำคัญ ถือว่าเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองมาแต่อดีต

**ประวัติพระเจ้าฝนแสนห้าหรือพระเจ้าฝนแสนทอง
วัดป่าตึง (หลวงปู่หล้า) ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่**

รูปที่ 2 : พระเจ้าฝนแสนห้าหรือพระเจ้าฝนแสนทอง วัดป่าตึง จังหวัดเชียงใหม่
ที่มา : สุทธิรักษ์ โกช่วย, 10 เมษายน 2557.

พระพิชิต สมิติโต (สัมภรณ์, 10 เมษายน 2557) ได้เล่าประวัติพระเจ้าฝนแสนห้าว่า หลวงปู่ (หลวงปู่หล้า หรือ พระครูจันทสมานคุณ) ได้ขุดพบและอาราธนามาจากวัดเชียงแสน (ซึ่งเป็นวัดร้าง อยู่ห่างออกไปทางทิศตะวันออกของวัดป่าตึง ประมาณ ๒ กิโลเมตร) พระเจ้าฝนแสนห้าหรือพระเจ้าฝนแสนทอง พระพุทธรูปองค์นี้ เป็นหนึ่งใน ๕ องค์ ที่หมื่นดาบเรื่อนให้หล่อขึ้นเมื่อจุลศักราช ๙๕๑ (พุทธศักราช ๒๐๑๒) ประดิษฐานไว้ ณ วัดศาลกัลญาณมหันตาราม ซึ่งปัจจุบันเรียกว่า วัดเชียงแสน

ที่รอบฐานพระพุทธรูปมีจารึกภาษาไทย อักษรไทยล้านนา ระบุได้ความว่า “พระเจ้าฝนนี้หนักแสนทอง (ประมาณ ๑๑๕ กิโลกรัม) เจ้าหมื่นกัลยาดาบเรื่อนให้หล่อในปีวอก สัมฤทธิศก (เปลิกสัน) ไร่ให้คนทั้งหลายไหว้ บุญอันนี้จึงเป็นปัจจัยแก่.....(ลบเลือน)....สัพพัญญูตาเทอญ บุญอันนี้จึงจำเริญแก่สัตว์ทั้งหลายในอนันตวัตร” และที่ฐานด้านหน้ามีจารึกพระคาถาริยสังกตบทภาษาบาลี อักษรธรรมล้านนา

ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ ณ วัดป่าตึง ที่เรื่อนไม้สักหลังนี้แหละ ซึ่งมีสรีรสังขารของหลวงปู่ด้วย โยมมาราบไหว้ไม่เว้นแต่ละวัน แล้วที่หน้าพระเจ้าฝนแสนห้า โยมจะสังเกตเห็นว่ามีไข่ไก่มากมาย สืบเนื่องมาจากมีคนเอามาเก็บน่ะ สมัยหลวงปู่ท่านยังมีชีวิตอยู่ มีคนเล่าให้อาตมาฟังว่า มีโยมท่านหนึ่งมาจากกรุงเทพ มาราบพระฝนแสนห้า กราบเสร็จหลวงปู่ก็บอกว่า “โยมกลับไปบ้านเถอะ มีคนคอยโยมอยู่” โยมท่านนั้นก็ลากลับกรุงเทพไป ไม่นานโยมท่านนี้ก็มาวัดป่าตึงอีก พร้อมด้วยไข่ไก่ที่ต้มสุกแล้วหนึ่งแสนฟอง แล้วโยมเขาก็เล่าให้ทุกคนฟังว่า ครั้งนั้นได้มา

ไหว้พระเจ้าฝนแสนห่าแล้วได้อธิษฐานขอให้ขายที่ดินได้ แล้วจะนำไข่ไก่มาแก้บน แล้วหลวงปู่ก็บอกให้กลับบ้านว่ามีคนรออยู่ ตัวเองก็กลับไปเจอคนที่ต้องการซื้อที่ดินจริง แล้วตกลงราคากัน (ข่าวภายหลังว่าโยมท่านนี้ขายที่ดินได้เกือบพันล้านบาท) ขายได้สำเร็จก็นำไข่ไก่มาถวายพระเจ้าฝนแสนห่านี้แหละ... ไข่ไก่ที่โยมนำมาถวายครั้งนั้น ก็มีเด็ก ๆ ชาวไทยภูเขา ร้องไห้อยากกินไข่หลวงปู่ก็ให้แจกให้ทุกคน รวมถึงคนพื้นที่ราบด้วย ก็เลยเป็นที่มาของการถวายไข่กับพระเจ้าฝนแสนห่า

นายศรีนวล อินตาขวง (สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2557) ได้เล่าประวัติพระเจ้าฝนแสนห่าเสริมว่า “พระเจ้าฝนแสนห่านี้ พระเดชพระคุณหลวงพ่หรือหลวงปู่ท่านชุกพบที่วัดเชิงแสน นานมาแล้วนะ จำ พ.ศ. ไม่ได้ ไม่ใช่พระพุทธรูปพระเจ้าฝนแสนห่าอย่างเดียวนะ มีศิลาจารึกด้วย มีถ้วยโถ จาน ชาม และอื่น ๆ อีกมาก ท่านก็อาราธนาพระเจ้าฝนแสนห่ามาประดิษฐานที่วัดป่าดงนี้ พร้อมทั้งหลักศิลาจารึก และเครื่องสังคโลกต่าง ๆ ก็นำมาเก็บไว้ที่วัดป่าดงแล้วสร้างพิพิธภัณฑสถานเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและประชาชนทั่วไป

ปัจจุบันบางคนก็เรียกพระเจ้าฝนแสนห่า บางคนก็เรียกพระเจ้าฝนแสนทอง ทำไมเรียกไม่เหมือนกันนะหรอ ตอนแรก ๆ ที่ชุกพบก็ยังไม่มีการรู้หรือทราบดีว่าอะไร ก็มีนักปราชญ์ ผู้รู้ตัวอักษรล้านนาอ่านข้อความในหลักศิลาจารึก ถึงได้รู้ว่าชื่อพระเจ้าฝน(แสนห่า) แสนห่านี้มาทีหลัง เป็นคำต่อท้ายที่คนต่อให้ท่านเพราะเห็นฝนตกมาก หลายวันติดต่อกัน ต่อมาภายหลัง คำว่า “ห่า” ฟังดูไม่ไพเราะ มีบางคนไปเรียก “พระเจ้าฝนแสนทอง” เพราะในหลักศิลาจารึกว่า “พระเจ้าฝนนี้ หนักแสนทอง” ก็เลยเรียก “พระเจ้าฝนแสนทอง” ซะเลย

พระเจ้าฝนแสนห่านี้ ก็ที่รู้ ๆ กันว่า ท่านมีเมตตาคุณด้านฝนฟ้าอากาศ บ้านไหนเมืองไหนฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ประชาชนก็นำองค์พระพุทธรูปนี้มาแก้บน ฝนมันก็ตกนะ แปลก ก็ขึ้นอยู่กับความเชื่อของแต่ละคนนะ แต่ปัจจุบันนี้ไม่มีการแก้พระเจ้าฝนแสนห่าแล้วละ ไม่รู้เหมือนกันเพราะอะไร คงจะกลัวคนมาลักพระมั้ง เพราะมีคนบางคนอาจจะลักพระพุทธรูปที่ตั้ง ๆ ก็เลยไม่มีการแก้ขอฝน ตอนนี้ท่านก็ประดิษฐานอยู่บนศาลาไม้สัก ก็มีประชาชนมาราบไหว้ขออะนะ แต่ไม่ได้มาขอฝนหรอก มาขอให้ขายที่ดินได้บ้าง อย่างเมื่อสองเดือนก่อน คุณจารุณี สุขสวัสดิ์ นักร้องนักแสดง ก็นำไข่มาเจ็ดหมื่นกว่าฟองมาถวายพระเจ้าฝนแสนห่า ซึ่งได้ข่าวว่าคุณจารุณี ขายที่ดินได้ นอกจากนี้ ก็มีคนมาขออย่างอื่นด้วย เช่น คนที่มีลูกยากก็มาขอให้มีลูก คนที่อยากสอบติดก็มาขอ คนที่อยากเป็นสมาชิกเทศบาลก็มาขอ ได้กันถ้วนหน้า ลองไปดูเถอะไข่ไก่ถวายท่านไว้ด้านหน้าไม่วั้นแต่ละวัน แสดงว่าท่านศักดิ์สิทธิ์จริง”

ประวัติพระเจ้าฝนแสนห่า วัดหนองอ้อ อำเภอพริ้ว จังหวัดเชียงใหม่

รูปที่ 3 : พระเจ้าฝนแสนห่า วัดหนองอ้อ ต.เวียง อ.พริ้ว จ.เชียงใหม่
ที่มา : ชญานันท์ ฟองศิริ, 22 เมษายน 2557.

พระครูโสภณกิตติญาณ (สัมภานันท์, 22 เมษายน 2557) เล่าให้ฟังว่า พระเจ้าฝนแสนห่า หรือพระเจ้าแสนห่าถูกสร้างขึ้นเพียง ๕ องค์เท่านั้น ขนาดหน้าตักกว้างประมาณ 1 วา ในสมัยโยนกนคร สาเหตุที่เรียกว่า “พระเจ้าฝนแสนห่า” ตามตำนานได้กล่าวเกี่ยวกับการสร้างพระองค์นี้ไว้ว่า ก่อนจะหล่อพระเจ้าฝนแสนห่านี้ได้มีเกจิอาจารย์หรือมหาเถระผู้อาวุโส เมืองเหนือเรียกว่า “ครูบา” จำนวน 108 รูปและทุกรูปที่มาในงานพิธีหล่อพระองค์นี้ จะเขียนคาถาต่าง ๆ ลงในแผ่นทองหรือแท่งทองทุกๆ แผ่นหรือแท่งก่อนจะหลอมเทลงเบ้าแม่พิมพ์เวลาเททองลงนั้นพระเกจิทุกรูปก็จะสวดพระคาถาของฝนและสวดไปจนกว่าพิธีเททองนั้นจะเสร็จเรียบร้อยจะเป็นที่ร้อยก็พันจบรอบไม่มีกำหนด เมื่อพิธีการหล่อเสร็จแล้วเวลาจะทำพิธีเบิกเนตรสมโภช ก็จะมีเกจิอาจารย์ดังกล่าวจำนวน 108 รูป สวดคาถาของฝนอีก 108 จบ จนสมบูรณ์ พระพุทธรูปดังกล่าวนี้จึงเรียก “พระเจ้าฝนแสนห่า” ในปัจจุบันนี้ล้านนาไทยเรียกคาถาขอฝนคือ “สวดปุณณะปริยธาโหมิ ฯลฯ “ สัมพุทธะมัตตัง ฯลฯ “ เมฆะสุเมสุเรสะติ ฯลฯ “ อย่างละ 108 จบเป็นอย่างน้อย ในสมัยโยนกนครล่มสลายเพราะถูกพม่าเข้ามายึดครองนั้น หลังจากนั้นพญาเม็งรายก็ได้กอบกู้เมืองเชียงใหม่มาได้ เข้ายึดเมืองลำพูนและมาสร้างเมืองเชียงใหม่ได้ส่งราชบุตรมาปกครองเมืองพริ้ว ชื่อว่าพระเจ้าติโลกราชหรือพระเจ้าลกสร้างวังอยู่ที่วัดพระเจ้าล้านทอง ณ ปัจจุบัน สร้างวัดอยู่ใกล้ข้างวัด ตามทำเนียบเมื่อส่งถูกมาปกครอง

ต่างบ้านต่างเมืองก็ได้มอบพระให้มาเป็นขวัญกำลังใจหมู่บ้านภูเมืองด้วยก็คือพระเจ้าฝนแสนท่านนั้น ต่อมาพระเจ้ากาวิละภูบ้านภูเมืองปีก่ินมาเมื่อปี 2456 เจ้าอธิการศรีนวลเจ้าคณะแขวงอยู่วัดหนอง อ้อ ก็ได้มีชาวบ้านมาแจ้งที่โรงพักว่า มีพระพุทธรูปโผล่ขึ้นมาจากแม่น้ำ ข้าราชการต่าง ๆ พร้อม ตำรวจและชาวบ้านก็ได้ช่วยกันขุดขึ้นมา ในขณะที่นำกลับมาที่โรงพักก็ได้แห่ขบวนกันมาตามทาง มีฝนตกฟ้าแลบฟ้าร้องอย่างหนัก เกิดอภินิหารขึ้นมาระหว่างนั้น ก็ได้ร่วมประหลุมตกลงกันว่าเอา ไปไว้วัดไหนดีก็เลยตกลงว่าหื้อเอาพระองค์นี้ใส่ล้อเกวียนเทียมด้วยวัวไม่ต้องมีคนนำทางดูว่าวัวจะ นำไปทางไหนก็ให้ไว้วัดนั้น พอดีว่าวัวก็ได้้นำพระพุทธรูปองค์นั้นมาหยุดอยู่ที่วัดหนองอ้อซึ่งเป็น วัดที่เจ้าอธิการศรีนวลได้อยู่พอดี

ในทุก ๆ ปีของเดือน 7 (เก้าเหนือ) จะมีงานประเพณีทำบุญปิดทองสงฆ์เพื่อเป็นสิริมงคล และเพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น โดยได้นิมนต์พระสงฆ์จากวัดต่าง ๆ มาเจริญพระพุทธมนต์ อบรมสมโภช ในคำสิ้นวันขึ้น 14 ค่ำ และตอนเช้าของวันขึ้น 15 ค่ำ (เดือนเพ็ญ) ก็มีพิธีทำบุญ ตักบาตรสงฆ์น้ำปิดทององค์พระฝนแสนหาสืบต่อมาครบเท่าทุกวันนี้

ประวัติพระเจ้าฝนแสนหา วัดป่าข่อยใต้ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

รูปที่ 4 : พระเจ้าฝนแสนหา วัดป่าข่อยใต้ ต.สันผีเสื้อ อ.เมือง จ.เชียงใหม่

ที่มา : สุทธิรักษ์ โกช่วย, 19 เมษายน 2557

พระครูประสาทปริยัติวิมล, (สัมภาษณ์, 19 เมษายน 2557) ได้เล่าว่า พระพุทธรูป ฝนแสนหา เป็นพระพุทธรูปทองสัมฤทธิ์ ประทับนั่ง ปางมารวิชัย ลักษณะเป็นพระสิงห์สาม ศิลปะ แบบสมัยเชียงแสน ขนาดหน้าตักกว้าง 52 นิ้ว สูง 79 นิ้ว ลำตัวกว้าง 29 นิ้ว มีชายผ้าลายลาดรดน้ำพาด

เหนือพระนาภี (สะดือ) ชายผ้าแกะสลักและยกพระเมลาสิมมีศรีเป็นเปลวเพลิง 3 ชั้น เป็นพระพุทธรูป 1 ในจำนวน 5 องค์ ที่พญามังรายเป็นผู้ทรงสร้าง เนื่องจากทรงตั้งสัตยาธิษฐาน หากได้ชัยชนะจากหงสาวดี และพระยารามัญหงสาวดี ขอมเป็นเมืองขึ้น เมื่อเสด็จกลับมาแล้ว จักสร้างพระพุทธรูป มีหลักฐานอยู่ที่วัดช้างค้ำ หรือวัดกานถมเมืองกุมกาม และพระองค์ได้สร้างพระพุทธรูปแบบประทับนั่ง 3 องค์ ประทับยืน 2 องค์ รวมเป็น 5 องค์ มีขนาดสูงใหญ่เท่าองค์พญามังราย บางก็เรียกพระพุทธรูปว่า “พระเจ้าคำคั่ง” และเมื่อสิ้นสมัยพญามังราย และเชียงใหม่ตกเป็นเมืองขึ้นของพม่า พระพุทธรูปทั้ง 5 จึงประดิษฐานตามวัดต่าง ๆ ในเมืองเชียงใหม่ และใน พ.ศ. 1834 ครอบอุปเสน อุปเสน โอดิตเจ้าอาวาสรูปแรกของวัดป่าข่อยได้ ได้อาราธนามาจากเวียงกุมกาม มาประดิษฐาน ณ วิหารวัดป่าข่อยได้ ซึ่งมีอายุมากกว่า 732 ปี

ประวัติพระเจ้าฝนแสนหา วัดพระธาตุคอกยจอมแจ้ง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

รูปที่ 5 : พระเจ้าฝนแสนหาทั้งสามองค์ของวัดพระธาตุคอกยจอมแจ้ง
ที่มา : สุนิษา สุรินทร์แก้ว, 5 สิงหาคม 2558.

พระลายคำ กนต์สิโล (สัมภาน์, 5 สิงหาคม 2558) กล่าวว่า ตามตำนานของกรุงเก่าบอกว่า “ก่อนสมัยพญามังราย ท่านได้อัญเชิญพระธาตุน้ำล้างหน้าพะเจ้ามาประดิษฐานที่วัดพระธาตุจอมแจ้ง ซึ่งวัดแห่งนี้ยังมีหลักฐานตึ่บ่งชี้ว่าเป้่งขึ้นเมื่อใด มีกำเป้นเล่าต่อกันมาว่า พะเจ้าเป้นกับพระสาวกได้เตี๊ยมมาโปรดสัตว์ตามแม่น้ำปิงจนมาถึงถ้ำหลวงเจียงดาว ละปอพะเจ้าเตี๊ยมมาถึงตึ่นี้ปอแจ้งแล้ว จึงตั้งจื่อว่า จอมแจ้ง ละในสมัยครุบาเจ้าศรีวิชัย เป้นได้ปะพระธาตุของพะเจ้าเป้นส่วนไหปลาร้าตางขวาในเจดีย์ทองคำ ในนันหุ้มดวกับผอบทองกับเงินถึงสามจัน ชุกไว้ในไหดิน ครุบาเจ้าศรีวิชัยกิดเป้่งพระธาตุองค์ใหม่ต่อ กรอบขึ้นสูง ๘ วา พร้อมกับพระพุทธรูปทองคำ จื่อว่า “พระเจ้าฝนแสนหา” ซึ่งมีอายุอานามประมาณ 500 ปี เมื่อวันคี่ 1-30 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2470 พร้อมกับบูรณะพระธาตุ โดยมีพระศรีวิชัย วัดแม่ชะจานเป้นองค์ประธานชะก้านหื้อแดน”

ประวัติพระเจ้าฝนแสนท่า วัดถ้ำเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

รูปที่ 6 : พระเจ้าฝนแสนท่า วัดถ้ำเชียงดาว

ที่มา : นายศักดิ์ศิริ ตาแก้ว, 29 เมษายน 2557.

นายศักดิ์ศิริ ตาแก้ว (สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2558.) ได้เล่าว่า พระเจ้าฝนแสนท่า หรือพระสิงห์ฝนแสนท่าเป็นพระพุทธรูปสมัยเชียงแสน ต่อมาในปี พ.ศ. 2482 หลวงพ่อทองคำ จิตลีโล อดีตเจ้าอาวาสวัดถ้ำเชียงดาว ได้อัญเชิญพระพุทธรูป พระสิงห์ฝนแสนท่า มาประดิษฐานไว้ ณ วัดถ้ำเชียงดาว และยังเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของอำเภอเชียงดาว เพราะเป็นพระเก่าแก่ในยุค ล้านนา ศิลปะเชียงแสนสิงห์ 3 ค้นพบครั้งแรกในถ้ำโบราณบ้านแกน้อย ตำบลเมืองนะ อำเภอ เชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยหัวหน้ากลุ่มชาวเขาเผ่ามูเซอ ได้อัญเชิญมาไว้ในหมู่บ้านแกน้อย หลวงพ่อทองคำทราบข่าวจึงได้ติดต่อขอบูชาในราคา 10,000 บาท ชาวเขาจึงได้อัญเชิญมาส่ง ณ วัดถ้ำเชียงดาว พระพุทธรูปฝนแสนท่าองค์นี้ เป็นพระคู่บ้านคู่เมือง มีความสวยงามแบบศิลปะช่าง หลวง ช่วงประเพณีสงกรานต์จะมีพิธีอัญเชิญพระองค์นี้ออกให้ศรัทธาประชาชนสรงน้ำทุกปี เพื่อ เป็นสิริมงคลและเชื่อว่าจะทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลทุกปี น้ำท่าอุดมสมบูรณ์ และทำให้ร่มเย็น เป็นสุข

ประวัติพระเจ้าฝนแสนห้า วัดเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

รูปที่ 7 : พระเจ้าฝนแสนห้า วัดเหมืองง่า จังหวัดลำพูน

ที่มา : พระมหาชนกานต์ ธนีสุสโร, 25 ธันวาคม 2558.

พระมหาชนกานต์ ธนีสุสโร รองเจ้าอาวาสวัดเหมืองง่า (สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2558) ได้เล่าประวัติความเป็นมาของพระฝนแสนห้าว่า เป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่หมู่บ้านคูเมือง และอยู่กับวัดเหมืองง่า ซึ่งทางวัดมีการจัดงานประเพณีสงกรานต์และสงกรานต์พระพุทธรูปพระเจ้าแสนห้าในวันเพ็ญเดือน ๗ หรือ ๘ เป็ง ของทุกปี

พระฝนแสนห้าวัดเหมืองง่า จังหวัดลำพูน ค้นพบโดยอดีตเจ้าคณะจังหวัดลำพูน พระเดชพระคุณพระญาณมงคล รูปที่ ๔ จังหวัดลำพูน เคยจำพรรษาอยู่ที่วัดเหมืองง่า สมัยเจ้าจักรคำคณาทร ผู้ครองนครลำพูน ท่านได้ขุดพบพระเจ้าฝนแสนห้าไหลลอยน้ำมาที่วัดวังมุย (ร้าง) ซึ่งสมัยนั้นท่านเป็นเจ้าคณะจังหวัดไม่รู้จะเอาไปไว้ไหนเลยต้องเอามาเก็บไว้ที่วัดเหมืองง่า เจ้าผู้ครองนครลำพูนได้มอบให้เจ้าคณะจังหวัดลำพูนเป็นผู้ดูแลและรักษาไว้ และนำมาประดิษฐานไว้ที่วัดเหมืองง่า เหตุที่ชื่อวัดเหมืองง่าเพราะว่าข้ามทุ่งหลวงของเจ้าเมืองลำพูน (อยู่หลังวัดเหมืองง่า) ซึ่งเอามาจากวังมุยหามแห่พระเจ้าฝนแสนห้ามา ระหว่างเดินทางที่แห่พระเจ้าฝนแสนห้ามาก็เกิดฝนตกลมแรง มาตลอดทาง ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของชื่อฝนแสนห้า และประดิษฐานไว้ที่วัดเหมืองง่าในปัจจุบัน พระฝนแสนห้าเป็นที่สักการบูชาของชาวเหมืองง่าและผู้พบเห็น ดังคำขวัญของตำบลเหมืองง่า ดังนี้

พระฝนแสนห้าสูงค่าล้ำ

วัฒนธรรมเสริมส่งคงความดี

น้ำใสรสหวานกรอบขนชอบนัก

การเกษตรเลื่องชื่อลือลือสัมพันธ์

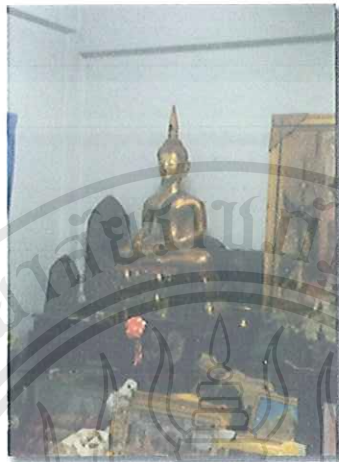
หอพระธรรมโดดเด่นเป็นศักดิ์ศรี

ภาษามือของลาวละเล้ากัน

ที่ผ่อนพักสวนกาญจนาพาสุขสันต์

คดมันสามัคคีไมตรีเอย

ประวัติพระเจ้าฝนแสนห้า วัดบ้านหวาย อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน

รูปที่ 8 : พระเจ้าฝนแสนห้า วัดบ้านหวาย ต.มะกอก อ.บ้านไผ่ จ.ลำพูน
ที่มา : อภาพร รินปัญโญ, 28 เมษายน 2557.

ท่านพระครูคามเขตสุนทร (สัมภาษณ์, 28 เมษายน 2557) ได้เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับพระเจ้าฝนแสนห้า ดังนี้

พระเจ้าฝนแสนห้ามีการเล่าสืบเนื่องต่อ ๆ กันมา เป็นการเล่าปากต่อปากว่า พระเจ้าฝนแสนห้าในสมัยก่อนจะประดิษฐานอยู่ที่วัดก่อม่วง ซึ่งเป็นวัดร้าง ทางชาวบ้านเห็นความสำคัญของพระเจ้าฝนแสนห้า จึงอัญเชิญมาประดิษฐานที่วัดบ้านหวายในปัจจุบัน ซึ่งพระเจ้าฝนแสนห้าเป็นองค์ที่สำคัญของจังหวัดลำพูน เอกลักษณะของพระเจ้าฝนแสนห้าองค์นี้ มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นไม่เหมือนพระเจ้าฝนแสนห้าองค์อื่น ๆ คือเป็นพระพุทธรูปไม้แกะสลักปิดทองทั้งองค์ ประดับด้วยแผ่นกระเจกเนื้อชิน ซึ่งเรียกตามประสาชาวบ้านท้องถิ่นว่า จินสี พระเจ้าฝนแสนห้านี้ประดิษฐานอยู่บนฐานบัวสองชั้น ชั้นล่างสุดเป็นฐานเขียงประดับลายกระจังแบบพื้นบ้านภาคเหนือ ชั้นที่สองเป็นกลีบบัวหงายใหญ่ ชั้นที่สามเป็นกลีบบัวเล็ก เกร็ดของพระเจ้าฝนแสนห้าองค์นี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับพระพุทธรูปที่วัดสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของศิลปะล้านนาตอนปลายอย่างเด่นชัด โดยนิยมประดับสิ่งของหรืออัญมณีมีค่าไว้ตรงกึ่งกลางของเศ โดยภาษาท้องถิ่น เรียกว่า โหมง พระพุทธรูปเป็นปางมารวิชัย พระเจ้าฝนแสนห้าองค์นี้มีอายุประมาณ 2-3 ร้อยปี ตามคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านและเจ้าอาวาสองค์ก่อน ๆ

ประวัติพระเจ้าทองทิพย์ วัดสันทราย อำเภอกำแพงแสน จังหวัดลำปาง

รูปที่ 9 : พระเจ้าทองทิพย์ องค์กลาง
ที่มา : สุทธิรักษ์ โกช่วย, 7 ตุลาคม 2558.

พระอธิการบุญธรรม อนาลโย (สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2558) เล่าว่า “พระเจ้าทองด้บัมีอิทธิปาฏิหาริย์ ได้แบ่งเหรียญพระเจ้าทองทิพย์มาแล้วห้ารุ่นที่คนนำไปบูชา ในรุ่นที่หนึ่งแล้วกรุ่นสอง มีคนนำไปบูชาแล้วนำไปห้อยในรถ แล้วเกิดอุบัติเหตุรถชนกัน แต่คนขับเป็นหญิง กับแทมคนเป็นมะเฮ้ง เป็นอธิฐานกับพระละกัณน้ำได้ฐานพระที่ไหลออกมาอย่างประหลาดสาเหตุ เป็นหาย เป็นก่อนเลยไปบวชเจ็ดวันเจ็ดคืน ส่วนรุ่นที่สี่มีคนมาขอปอน (พร) แล้วถูกหอย จึงเอาตั้งคัมภีร์มาถวายสองแสนกับสร้างวิหารพระเจ้าทองทิพย์ เกิดปาฏิหาริย์มีน้ำไหลออกจากฐานพระวิหารที่ประดิษฐานพระเจ้าทองทิพย์ ละตุ๊กไปตรวจตามท่อประปาทุกมี จาวบ้านจึงมีความเชื่อว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ แห่กันมากิน และน้ำนี้ก็แปลกเนื้อ ไหลออกมาแค่เจ็ดวันเจ็ดคืนเด้าอื่น แล้วก่หายไปเลย และก่บางคนลูกหลานจะไปสอบตำรวจก่มาขอพรท่าน ละสอบได้ตลอด

ดูเล่าอีกว่า ในขั้นตอนการขอฝนนั้นจะอัญเชิญพระเจ้าทองทิพย์จากอุโบสถ ไปยังหมู่บ้านป่าไคร้ได้ ในสมัยก่อนมีการฉลองกันเจ็ดวันเจ็ดคืน แต่บ่เดี๋ยวมีการลดมาเป็นสามวันสามคืน ส่วนคนตีมาแห่ขอฝนนั้นมีข้อห้ามเหมือนกันเนื้อ คือ ห้ามกินเหล้าเมายา เพราะมันจะจี๊ด คือ ฝนจะบ่ตกตามด้หวังไว้ ในช่วงปีใหม่เมือง ในวันตีสิบสองจะมีการแห่พระเจ้าทองทิพย์รอบหมู่บ้าน ละก่มีการหื้อจาวบ้านมาสรงน้ำพระ วันตีสิบสาม มีการตีบจะดำเมือง ในช่วงเดือนสิบในสิบเอ็ดเหนือจะเอาพระเจ้าทองทิพย์มาแห่แห่หมา

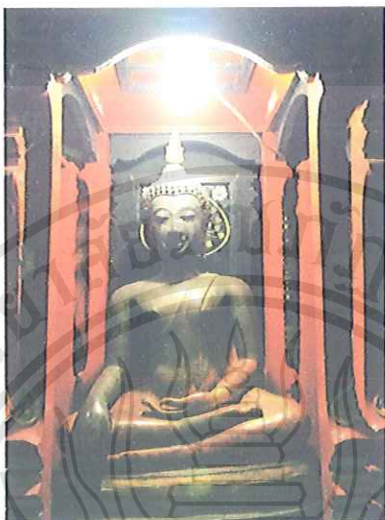
จากนั้นท่านเจ้าอาวาสได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติพระเจ้าทองทิพย์ มีข้อความระบุไว้ว่า องค์พระเจ้าทองทิพย์ ท่านประดิษฐานอยู่กลางป่าซึ่งมีเถาววัลย์ป่าไม้ปกคลุมเมื่อสมัยก่อนปี พุทธศักราช 2439 (ประมาณ 119 ปี) ครอบาใจ อุตตมา ได้เดินเข้าป่ามาพบองค์พระเจ้าทองทิพย์ และเจดีย์เก่าแก่ และองค์พระใหญ่ ทั้ง 3 อยู่ใกล้ ๆ กัน ครอบาใจ ได้เชิญชวนชาวบ้านสัน

ทรายไป ถางป่าหญ้าที่ทรงรัง ทำความสะอาดและได้ก่อกำแพงล้อมรอบ (ต่อมาเป็นวัดคายน้อย)
ซึ่งครูบาใจเป็นเจ้าอาวาสประจำวัดนี้

ครูบาใจ อุตมา อายุขัย 88 ปี พรรษา 66 ท่านมรณภาพในปี พ.ศ. 2597 หลังจาก
ครูบาใจ มรณภาพ ไม่มีพระองค์ไหนอยู่ประจำวัดคายน้อยได้เลย จึงเป็นวัดร้างในเวลาต่อมา
หลังจากนั้นชาวบ้านจึงสร้างวัดขึ้นใหม่อีกแห่ง สร้างขึ้นใจกลางหมู่บ้าน และอัญเชิญ
พระเจ้าทองทิพย์จากวัดคายน้อยมาประดิษฐานอยู่ที่วัดสันทราย แต่องค์พระใหญ่ และเจดีย์พระธาตุ
อยู่วัดคายน้อยเหมือนเดิม และเมื่อประมาณ 8 ปีที่ผ่านมา ชาวบ้านได้เชิญชวนชาวบ้านทั้งใน
หมู่บ้านและต่างหมู่บ้านมาทำบุญเรียกตามภาษาท้องถิ่นว่า “เข้าก้ำ” หมายถึง อยู่จำศีลกินนอนที่วัด
และสวดมนต์ภาวนา ๑ เดือน หลังจากนั้นก็มีพระที่จะมาประจำอยู่ โดยไม่มีปัญหาแต่อย่างใด

และมีบางค่านานกล่าวว่า สมัยเจ้าเมืองลำปาง ท่านมาพบเจอองค์พระเจ้าทองทิพย์ เกิด
ศรัทธา และอยากขอไปประดิษฐานอยู่ในคุ้มวังท่าน จึงขอชาวบ้านแต่ชาวบ้านต้องให้โดยจำยอม
แท้จริงคือไม่กล้าปฏิเสธเจ้าเมือง เจ้าเมืองลำปางจึงให้อำมาตย์เสนาประมาณ 20 คน ทำแคร่ไม้ เพื่อ
ยกหามองค์พระเจ้าทองทิพย์แต่ยกไม่ขึ้น จึงเพิ่มคนเป็น 30 กว่าคน จึงยกขึ้น และระหว่างทางจาก
บ้านสันทราย ไปวังเจ้าเมืองซึ่ง (เป็นในเมือง) ปัจจุบัน ประมาณ 12 กิโลเมตร ปรากฏระหว่างทางที่ยก
องค์ท่านไป แคร่ไม้ได้หัก เป็นระยะๆ ตลอดทาง จึงทำไม้ใหม่เปลี่ยนไปตลอดทางอย่างทุลักทุเล ซึ่ง
พอองค์พระเจ้าทองทิพย์ประดิษฐานอยู่ในวังเจ้าเมืองลำปางได้ 4 วัน เจ้าเมืองป่วยหนัก มีเม็ดผื่นขึ้น
เต็มตัวรักษาไม่หาย จึงเกรงกลัว เลยส่งข่าวให้ชาวบ้านสันทรายมารับองค์พระเจ้าทองทิพย์กลับคืน
วัดเดิม ซึ่งมีผู้ชายไปยกหามแค่ 6 คน ระหว่างทางไม้ไม่หักเลย ยกหามจากในวังเจ้าเมืองถึงวัดสัน
ทรายอย่างอัศจรรย์ใจกันทั้งหมู่บ้าน จึงเกิดความศรัทธาและเคารพพระเจ้าทองทิพย์เป็นอย่างมาก

ประวัติพระเจ้าฝนแสนท่า วัดศรีดอนชัย อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

รูปที่ 10 : พระเจ้าฝนแสนท่า วัดศรีดอนชัย ต.เวียงเหนือ อ.ปาย
จ.แม่ฮ่องสอน

ที่มา : ทวีวุฒิ อ่อนมล, 29 สิงหาคม 2558.

พระเกรียงไกร ทุมเมธิ (สัมภาษณ์, 29 สิงหาคม 2558) กล่าวว่า ประวัติพระเจ้าฝนแสนท่าองค์นี้นั้น ไม่พบที่มา เพราะเป็นพระที่เจ้าเมืองได้รับเป็นเครื่องบรรณาการจากผู้อื่นอีกต่อหนึ่ง แล้วเจ้าเมืองก็นำมาถวายวัด จึงยากที่จะสืบประวัติพระเจ้าฝนแสนท่าองค์นี้ ปกติพระที่สร้างขึ้นในแต่ละรุ่นจะมีการจารึกรายละเอียดได้ฐานพระ ถ้าไม่มีก็ต้องสืบค้นพุทธศิลป์ว่าสร้างในสมัยใด เมื่อพระเป็นอย่างไร จึงจะทราบว่าพระอยู่ในสมัยใด พระเจ้าฝนแสนท่าที่ประดิษฐานอยู่ที่วัดศรีดอนชัยนั้น จะสืบประวัติที่มาก็ต้องดูประวัติของวัด ซึ่งวัดศรีดอนชัย ตั้งอยู่บ้านสันมะนะ หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านธิ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตามประวัติพงศาวดาร ถือว่าเป็นวัดแรกของเมืองปาย (อำเภอปาย) โดยสร้างขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช 1855 โดย “พะกำหม่องขอ” ได้นำทัพพม่ามาตั้งที่บ้านดอนแห่งนี้ พะกำหม่องขอจึงได้สร้างวัดนี้ขึ้นมาเป็นแห่งแรก ชื่อว่าวัดดอนจองใหม่ (หรือวัดใหญ่) โดยการสร้างครั้งแรกนั้น ได้สร้างกุฏิ (หรือของแบบไทยใหญ่) ให้เป็นที่บำเพ็ญกุศลของเหล่าทัพ และประชาชนในสมัยนั้น โดยได้นิมนต์พระพม่า ไทยใหญ่จากแสนหวี หนองฮี เมืองปิ่น ลางเคอ เมืองนายน มาจำพรรษาอบรมชาวบ้านและกองทัพในสมัยนั้น จนมาถึงสมัยพะกำกันนะ และพะกำสา่งกง วัดนี้ยังเป็นวัดของไทยใหญ่อยู่ ต่อมาถึงพุทธศักราช 2020 สมัย พระเจ้าติโลกราช กษัตริย์ผู้ครองนครนพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่ ได้มีพระราชบัญชาให้เจ้ามหาศรีใจยา หรือเจ้าศรีใจย์ ซึ่งเป็นราชบุตรของพระเจ้าแสนภู เป็นหลานของพระเจ้าครามและเป็นเหลนของพระเจ้าเม็งรายมหาราช ได้นำช้างพลายเผือก 2 เชือก ช้างพลายเผือกเผ่าม่งคล และช้างพลายแก้วม่งคล

พร้อมเหล่าเสนาทหารยกทัพมาจากนครนพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่ เพื่อมาตีเมืองแห่งนี้จากพะก่ากั้นนะและพะก่าต่างกง และได้รับชัยชนะจากการรบในครั้งนั้น ก่อนที่พะก่ากั้นนะและพะก่าต่างกงจะแพ้ศึกถอยทัพ ได้สั่งให้เผาหัวควาจนมอดไหม้ไปสิ้น การศึกครั้งนั้นได้ทำให้ช้างเผือก 2 เชือก ของเจ้าศรีใจยา ได้หลุดหนีเข้าป่าไป เสนาอำมาตย์ได้ออกติดตาม ได้ที่ล่าห้วยแม่น้ำ และเมื่ออำมาตย์ได้มาราบมูล เจ้ามหาชีวิตศรีใจยา ก็ได้ปรารภว่า แม่น้ำนี้มีชื่อว่าแม่น้ำปาย เหตุคือเรียกชื่อตามพลาย 2 เชือก (ภาษาเมืองเหนือ ช้างพลาย เรียกกันว่า ช้างปาย) และเมือง ๆ นี้จึงได้ชื่อว่า เมืองปายตามชื่อแม่น้ำปายมาจวบจนถึงทุกวันนี้

พระเจ้าติโลกราช ได้สถาปนาพระนามใหม่ให้เจ้าศรีใจยาว่าเจ้าชัยสงคราม ให้ดูแลปกครองเมืองปายสืบต่อไป และได้สร้างวัดโดยการสร้างขึ้นใหม่ เมื่อปีพุทธศักราช 2021 โดยได้ก่อสร้างวิหาร กำแพง กุฏิ และเสนาสนะอื่นๆ และขุดสร้างกำแพงเมือง ประดูเมือง และอัญเชิญอาราธนาพระพุทธรูป (พระสิงห์ปาย) จากเมืองนพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่มาประดิษฐานเป็นพระคู่บ้านคู่เมืองอยู่ประจำที่วัดแห่งนี้ในปีนั้นด้วย รวมทั้งได้อาราธนาพระวชิรปัญญามหาเถร วัดมหาโพธาราม (เจ็ดยอด) เชียงใหม่ และพระภิกษุมหาเถระจากเมืองพะเยา เชียงราย อีก 5 รูป จำพรรษาอบรมศีลธรรมให้กับชาวบ้าน โดยได้ตั้งชื่อวัดใหม่ว่า วัดศรีดอนชัย กาลต่อมาปีพุทธศักราช 2124 สมเด็จพระนเรศวรมหาราช เสด็จมาฝึกคุมทหารที่เมืองปาย และเสด็จมานมัสการพระพุทธรูป (พระสิงห์ปาย) ประทับแรมที่ปราสาททองคำเจ้าฟ้าคุ้มเจ้าหลวงเมืองปายแห่งนี้ด้วย พุทธศักราช 2158 เจ้าหลวงปัญญาได้มีพระบัญชาให้เจ้าแม่สุรนันทา ซึ่งเป็นหลานของพระเจ้าติโลกราช ให้มาปกครองเมืองปาย และได้บูรณะซ่อมแซมวัดศรีดอนชัยและปราสาททองคำที่เจ้าฟ้าที่ถูกพม่าเผาบางส่วน อีกทั้งได้อาราธนาพระภิกษุ-สามเณรจากเวียงเชียงใหม่จำพรรษา สืบมาจนถึงปัจจุบัน

รูปที่ 11 : พระเจ้าฟ้า หรือ พระเจ้าฟ้าสายฝน หรือ พระเจ้าฝนแสนห่า
ที่มา : สุธรรักษ์ โกช่วย, 29 เมษายน 2557.

วัดพญาวัด เป็นที่ตั้งของเจดีย์จามเทวี หรือพระธาตุวัดพญาวัด ปูนียสถานเก่าแก่และสำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดน่าน โดยช่างได้นำรูปแบบมาจากจังหวัดลำพูน ในยุคที่ล้านนากำลังรุ่งเรืองถึงขีดสุด ทั้งทางศาสนาจักร และอาณาจักร และเมืองน่านก็ตั้งอยู่ภายใต้อิทธิพลของล้านนาอย่างเต็มที่ วัดนี้เป็นวัดที่ประดิษฐานพระพุทธรูปเก่าแก่ ชื่อว่า “พระเจ้าสายฝน” ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน และมาขอฝนเมื่อเกิดความแห้งแล้ง ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล แต่พิธีขอฝนนี้ทำครั้งสุดท้ายเมื่อ ปี พุทธศักราช ๒๕๑๓ จากนั้นก็ไม่เคยมีการทำอีกเลย เนื่องจากเกรงว่าองค์พระจะชำรุดเพราะมีความเก่าแก่มากเกินไป

สำหรับพระเจ้าฟ้าหรือพระเจ้าฝนแสนห่า เป็นพระพุทธรูปไม้แกะสลักที่อยู่คู่กับวัด
พญาวัดมาแต่โบราณ สันนิฐานว่ามีอายุราว ๒๐๐ ปี เนื่องจากทางวัดมีพระพุทธรูปองค์เล็กที่มีพระ
พุทธรลักษณะเหมือนกันที่เรียกว่า “เจ้าฟ้าน้อย” อีก ๑ องค์ มีจารึกลึ้นนาว่า “พญาเชียงรายขอเป็น
ผู้สร้างถวายเป็นพระพุทธรูป ๒๓๕๐ เมื่อใดฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ชาวเมื่อนานจะอัญเชิญ
ไปสรงน้ำที่แม่น้ำน่าน เพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล จึงได้ชื่อว่า “พระเจ้าฟ้า” ในภาษาเหนือแปลว่า
ท้องฟ้า ที่องค์พระพุทธรูปสามารถบันดาลให้ฝนตกหรือไม่ตกก็ได้

3. นิทานชาดก “มัจฉาพระยาปลาช่อน”

การฟังธรรมปลาช่อน คือ การฟังพระธรรมเทศนาคัมภีร์ชาดกจากพระภิกษุซึ่งมีชื่อเรียกคัมภีร์ชาดกต่าง ๆ ดังนี้ เรียกว่า “มัจฉาพระยาปลาช่อน” บ้าง เรียกว่า “มัจฉาพญาปลาช่อน” บ้าง เรียกว่า “พญาปลาช่อน” บ้าง เรียกว่า “มัจฉาพญาปลา” บ้าง เรียกว่า “มัจฉาราชปลาช่อน” บ้าง เรียกว่า “ธรรมพระยาปลาช่อน” และเรียกว่า “ปลาช่อน” บ้าง ทั้งหมดนี้เป็นคัมภีร์ชาดกที่มีเนื้อเรื่องกล่าวถึง ในสมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้า ประทับอยู่ที่วัดเชตวัน เมืองสาวัตถี แคว้นโกศล ทรงปรารภการบันดาลให้ฝนตกทั่วเมือง คือ ในสมัยนั้น ท้าวทั้งแคว้นโกศลเกิดภัยแล้งฝนไม่ตกหลายเดือน ข้าวกล้าเหี่ยวแห้ง สระน้ำแห้งขอดเหลือแต่โคลนตม ปลาตายเกลื่อนกลาด ฝูงนก ฝูงกาบินว่อน ชาวเมืองสาวัตถีและฝูงสัตว์เกิดเดือดร้อนกันไปทั่ว แม่น้ำในสระวัดเชตวันก็เหือดแห้งเช่นกัน ปลากระเสือกกระสนหนีตายเข้าไปในเปลือกตม รุ่งเช้าพระพุทธองค์ได้ทรงตรวจดูสรรพสัตว์ ทรงเห็นความเดือดร้อนนั้นแล้ว ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อสรรพสัตว์ หลังจากเสด็จกลับมาจากบิณฑบาตแล้ว ได้ประทับยืนอยู่ที่บันไดสระในวัดเชตวัน ครัสต์เรียกพระอานนท์ให้นำผ้าอาบน้ำมาถวายพระองค์ ด้วยมีพระประสงค์จะสงวนน้ำในสระ แม้พระอานนท์จะทูลว่า น้ำในสระมีแต่ตม ไม่มีน้ำมิใช้หรือ ก็ทรงตรัสว่า “อานนท์ ธรรมดากำล้างของพระพุทธเจ้าใหญ่หลวงนัก เธอจงนำเอาผ้าอาบน้ำมาเถิด” พระอานนท์เถระได้นำผ้ามาถวายแล้ว พระพุทธองค์ทรงนุ่งผ้าด้วยชายข้างหนึ่ง ทรงคลุมพระศีรษะด้วยชายข้างหนึ่ง ประทับยืนที่บันได ตั้งพระทัยว่า เราจักสงวนน้ำในสระ ทันใดนั้นเองแท่นศิลาอาสน์ของท้าวสักกะก็แสดงอาการร้อน ท้าวสักกะทราบเรื่องนั้นแล้วจึงบัญชาให้วาลหกเทวราชเจ้าแห่งฝน บันดาลฝนให้ตกทั่วแคว้นโกศล โดยไม่ขาดสาย ครู่เดียวเท่านั้นน้ำก็เต็มสระท่วมถึงบันไดสระ พระพุทธองค์ทรงลงสงวนน้ำในสระแล้ว ทรงครองผ้าสองชั้นสีแดง คาครด ประคด ทรงครองสุดจิตวิรู เลวียงพระอังสะ เสด็จประทับในพระคันธกุฎี ในเวลาเย็น พวกภิกษุประชุมกันในธรรมสภายกเรื่องพระพุทธองค์ทรงบันดาลให้ฝนตกด้วยพระกรุณาในชาวเมืองและสรรพสัตว์ขึ้นมาสนทนากัน พระพุทธองค์จึงได้ตรัสอดีตนิทานมาสาธก ดังนี้ว่า

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ที่ห้วยแห่งหนึ่ง มีเลาวัลย์กรูกร้าง พระโพธิสัตว์เกิดเป็นปลาช่อนตัวหนึ่ง อาศัยอยู่ในห้วยนั้น สมัยนั้น เกิดภัยแล้งฝนไม่ตกเช่นเดียวกัน ฝูงปลาต่างดิ้นรนเอาชีวิตรอดด้วยเปลือกตม ฝูงนกการุมจิกกินหมู่ปลา ปลาช่อนนั้นเห็นความพินาศของหมู่ญาติ จึงทำสักกิริยาให้ฝนตกด้วยการแหวกออกจากเปลือกตม มองดูอากาศแล้วบันลือเสียงแก่เทวราชปักษุนนระว่า “หมู่ปลาเดือดร้อนมาก ข้าพเจ้ารักชาติ ไม่เคยกินปลาด้วยกันตลอดชีวิต ด้วยความสัจนี้ ขอท่านจงให้ฝนตกลงมาเถิด” แล้วกล่าวคาถาว่า “ปักษุนนเทพ ท่านจงคำรณคำรามให้ฝนตกมา ทำลายขุมทรัพย์ของฝูงกา ทำฝูงกาให้ได้รับความเศร้าโศกและช่วยปลดปล่อยข้าพเจ้าและหมู่ญาติ ให้พ้น

จากความเศร้าโศกเถิด” ฝนท่าใหญ่จึงตกลงมาช่วยชีวิตสัตว์ให้รอดพ้นจากความตายได้ (พระมหาสมุทร สุนทรธมโม, 2544 : 204-210)

ส่วนเนื้อหาของชาดก “มัจฉาพระยาปลาซ่อน” พระธรรมเทศนาพื้นเมืองเหนือ ที่พระภิกษุนิยมนำมาเทศนาในพิธีกรรมการขอฝนนั้น มีดังนี้

นะโม ตัสสัคคฤฯ ปุณะ ประัง ขะตา โหมิ มัจฉะราชา มหาสะเร อุณเห สุริยะสันต่าเป้ สะเร อุทะกั๊ง ขียาละฯ สาธโว ธุราสัปปริสะตังหลาย ในกำละอันล่องแล้วเลี้ยวจระกำลอันนานวัน นั้นฯ พระตถาคตอันแสหวาโปธิสมปาน ก็ได้เกิดในภัททกัปปอันหนึ่ง ก็ได้เกิดมาในวงษาเป็นพระยาปลาซ่อน เป็นพระยาแก่ปลาดังหลาย เหตุว่าได้หื้อปลาดังหลายยินดีด้วยสังกะหะวัตถุ 4 ะการ คือ ตานัง อันหื้อตานแก่บิรารแห่งตัน ปิยะวาจ่า ได้ฮื้อม่วนจำหวน อัดตะจิริยา กระคำตันเป็นพะโยจนะ แก่ผู้อื่น, สะมานัตตะตำ กระคำตันหื้อเป็นพะโยจนะแก่หมู่บิรารแห่งตัน ก็อว่าตั้งตันไว้ดีแล้วฯ ส่วนพระยาปลาซ่อน ก็อยู่ในสระหนองอันหนึ่ง แวดไปด้วยกลุ่มไม้เคลือเขาตังหลาย อันมีจิมใกล้เจตวันโบกขรณอันอยู่จิมใกล้เมืองสาวัดถันนั้นแลฯ มัจฉราชา อันว่าพระยาปลาซ่อนตัวนั้น มีหมู่ปลาดังหลายหากอยู่แวดล้อมเป็นบิราร ขตา และมีในกำละเมื่อใด ตะตา ในกำละยามนั้น อุณเห กำละก็เล็งกำละอันแห่งแล้ง ร้อนไปด้วยแสงพระอาทิตย์ น้ำอันมีในสระหนองต้นั้น ก็เล็งอันขาดแห้งบกบางฯ เมโธ อันว่าฝนก็บ่ตกลงมา เข้ากล้ำดังหลายก็เหี่ยวแห้ง น้ำในหนองดังหลายก็หอดแห้งไป สัตว์ในน้ำดังหลาย มีปู ปลา เต่า กุ้ง เหี่ยวแห้งก็เข้ลื้ออยู่ในเปือกตัมฯ ตัสมึง ขะเถ ส่วนปลาดันอยู่ในสระต้นั้น ก็เข้าไปสู่ปายในเปือกตัมก็มีแลฯ ตะได้ กำกำ คิขะกั๊ง ในเมื่อน้ำในสระน้ำหนองแห้งขาดไปคั้งอัน ส่วนอันว่ากำ และแร้ง และนกยาง และแหลว และรู้งดังหลาย ก็บินมาสับต้อคกินปลาดังหลาย อันปากันเข้าไปลื้ออยู่ในเปือกตัม ด้วยปากอันเหลี้ยมคมก็มีแลฯ มหาสัตได้ ส่วนพระมหาสัตเจ้า ก็อว่าพระยาปลาซ่อนก็เล็งหันโกยะ เหตุอันจิบหายแห่งปลาดังหลาย ด้วยหัวใจอันพะกอบด้วยคุณาหากมาของหัวใจ ก็มาคั้งในหฤทัยว่า จักบ่มีผู้ใดมาโผดยังปลาดังหลาย หื้อป็นจากตุ๊กซ์ เต่าเว้นไว้แต่ตัวผู้เดียว บ่มีโผอาจมาปลดปล่อยหมู่ญาติกำแห่งกูป็นจากตุ๊กซ์เต่าผู้เดียวจักปลดปล่อยหื้อเขาป็นจากตุ๊กซ์ ะการนี้จักเป็นคุณอันมากนั้แก่คนดังหลาย อันเลี้ยงจีวัดตันด้วยเข้กล้ำ อันปลุกหวานในนาโนไร้นั้นแต่แลฯ (บุญคิด วัชรศาสตร์, 2558, น.1-10)

4.ตำนาน “พญาคันคาก”

พระยาหลวงเอกราชและนางสีดา ปกครองเมืองอินทปัตถ์มานาน ประชาชนมีความสุข สมบูรณ์ถ้วนหน้า พระโพธิสัตว์ได้ถือกำเนิดในครรภ์นางสีดาในร่างของคันคาก (คางคก) ในคืนหนึ่งนางสีดาฝันว่าดวงอาทิตย์ได้ตกลงมาจากฟากฟ้าแล้วลอยเข้ามาในปากของนาง เมื่อนางกลืนลงท้องเนื้อตัวของนาง ได้กลายเป็นสีเหลืองสดใส่ประดุจดังทองคำในความฝันยังแสดงให้เห็นว่า นางมีอิทธิฤทธิ์สามารถเหาะเหินเดินอากาศได้นางได้เหาะไปยังเขาพระสุเมรุแล้วจึงเดินทางกลับมายังปราสาทราชวังในเมืองอินทปัตถ์ดังเดิมครั้นสะอื้นตื้นนางได้เล่าความฝันถวายแก่พระยาหลวงเอกราชพระสวามีพระยาหลวงล่วงรู้ในนิมิตความฝันว่าพระองค์จะมีโอรสที่จะสืบราชสมบัติต่อไป

เมื่อครบสิบสองเดือนนางสีดาได้ให้กำเนิดกุมารเป็นตัวคันคาก (คางคก) มีรูปร่างเหลืองอร่ามดังทองคำพระยาหลวงเอกราชดีใจมากได้สั่งให้จัดหาอุ้มทองคำมาให้นอนและจัดหาแม่นมมาดูแลอย่างใกล้ชิด ต่อมาตัวคันคากเจริญวัยเป็นหนุ่ม อายุได้ 20 ปี ก็อยากจะมีคู่ครองพระบิดาได้พยายามหาผู้ที่เหมาะสมมาให้แต่ก็หาไม่ได้ด้วยมีเหตุขัดข้องที่ตัวคันคากมีรูปกายที่อัปลักษณ์ผิดแปลกไปจากมนุษย์คนอื่นๆพระยาหลวงเอกราชรู้สึกสงสาร โอรสเป็นอันมากจึงปลอบใจว่าขอให้สร้างสมบุญบารมีต่อไปอีก จนกว่าจะกลายร่างเป็นมนุษย์เมื่อใดจะยกทรัพย์สมบัติให้ปกครองบ้านเมืองสืบต่อไปตัวคันคากจึงตั้งจิตอธิษฐานว่าหากตนมีบุญบารมีขอให้ได้หญิงงามมาเป็นคู่ครอง ดังนั้นพระอินทร์จึงได้ลงมาเนรมิตปราสาทแก้วไว้กลางเมือง ปราสาทนี้มีขนาดใหญ่โตมาก มีเสาเป็นหินมีต้น มีห้องใหญ่น้อยจำนวนหนึ่งพันห้องพร้อมทั้งเครื่องประดับตกแต่ง ปราสาทหลังนี้เต็มไปด้วยอัญมณีที่มีค่ายิ่งนอกจากนี้พระอินทร์ได้ให้นางแก้วมาเป็นชายาตัวคันคากและได้เนรมิตกายตัวคันคากให้มีรูปกายงดงามอีกด้วยเสร็จแล้วพระอินทร์จึงเสด็จกลับสู่สวรรค์อันเป็นที่ประทับของพระองค์ตัวคันคากและนางแก้วอาศัยอยู่ในปราสาทที่พระอินทร์เนรมิตงามดังไพชยนต์ปราสาทแห่งนี้ ต่อมาเมื่อพระยาหลวงเอกราชและนางสีดาทราบข่าวได้เสด็จมาเยี่ยมยังปราสาทพร้อมทั้งได้จัดทำพิธีอภิเษกให้ตัวคันคากเป็นเจ้าเมืองปกครองไพร่ฟ้าประชาราษฎร์สืบไป นับแต่พญาคันคากขึ้นครองเมืองบรรดาพญาทั้งหลายตลอดจนบรรดาสัตว์เดรัจฉานได้เข้ามาขอเป็นบริวารอีกมากมาย

พระยาแสนทราบข่าวพญาคันคากได้ขึ้นครองเมืองจึงคิดอิจฉาและไม่พอใจจึงคิดหาทางกลั่นแกล้ง แต่ก็รู้ว่าพญาคันคากมีบุญญาธิการและมีอิทธิฤทธิ์มาก เกรงจะเป็นภัยแก่ตน จึงได้วางแผนการ โดยที่ไม่ให้ฝนตกลงมายังมนุษย์โลก ทำให้สิ่งมีชีวิตเคื่องรื้อกันไปทั่วพิภพนานถึง 7 ปี พญาคันคากไม่ทราบว่าจะหาทางแก้ปัญหานั้นได้อย่างไรจึงลงไปยังใต้พิภพเพื่อปรึกษากับพญานาค พญาลงนาโคบอภัยพญาคันคากว่าพระยาแสนประทับอยู่ยังปราสาทเมืองยุดันธรที่เมืองนี้มีแม่น้ำคงคาอันกว้างใหญ่ไพศาลพระยาแสนมีหน้าที่ดูแลรักษาแม่น้ำยุดันธรแห่งนี้นอกจากนี้ยังมีเขา

สัตว์บริรักษ์ตั้งอยู่รายล้อมเขาพระสุเมรุถึง 7 ลูกเมื่อครบกำหนดเวลาบรรดานาคจะลงมาเล่นน้ำกัน อย่างสนุกสนานฝนฟ้าก็จะตกต้องตามฤดูกาลแต่บัดนี้พระยาแถนไม่ยอมให้นาคลงไปเล่นน้ำดังแต่ก่อน จึงทำให้เมืองมนุษย์แห้งแล้ง ผู้คน สัตว์ และพืช ล้มตายเป็นอันมาก

พญาคันคากได้ฟังดังนั้นจึงคิดหาทางไปเมืองแถน ได้ไปตามพวกครุฑ นาค ปลวกมาก่อนขอเขาเพื่อทำทางขึ้นไปพบกับพระยาแถน โดยต่างฝ่ายต่างก็มีคาถาอาคมพญาคันคากได้ร่ายเวทมนตร์ให้บังเกิดมีกบเขียดอย่างมากมายทำให้ชาวเมืองแถนตกใจกลัวเป็นอย่างยิ่งพระยาแถนเองก็ใช้คาถาอาคมเป่าให้เกิดมีรูปร่างมากมายหลายชนิดเพื่อมาจับกบและเขียดกินพญาคันคากได้ให้ครุฑและกามาฉีกกินงูที่เกิดจากอาคมพระยาแถนจนกระทั่งงูเหล่านั้นต้องล้มตายพระยาแถนจึงให้สุนัขมัววิ่งไล่จับครุฑและกาคินเป็นอาหารพญาคันคากได้ให้เสือโคร่งออกมาจับสุนัขกินพระยาแถนได้ยิงธนูให้กลายเป็นห่าฝนหอกดาบตกลงมาเสียบคนล้มตายเป็นจำนวนมากพญาครุฑได้ให้เสือโคร่งออกมาจับสุนัขกินพระยาแถนได้ยิงธนูให้กลายเป็นห่าฝนหอกดาบตกลงมาเสียบคนล้มตายเป็นจำนวนมากพญาครุฑได้เนรมิตปีกให้แผ่กว้างเพื่อกำบังห่าฝนหอกดาบและมีการร่ายเวทมนตร์คาถาอาคมให้ผู้คนที่ล้มตายกลับฟื้นคืนชีพขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งการสู้รบกันระหว่างพญาคันคากกับพระยาแถนเป็นไปอย่างดุเดือดต่างคนต่างก็มีคาถาอาคมเพื่อต่อสู้กับศัตรูอย่างฉกาจฉกรรจ์ปรากฏว่าไม่มีใครแพ้ใครชนะ จึงได้มาชนช้างกัน ในที่สุดพระยาแถนแพ้พญาคันคากพญาคันคากจึงมีบัญชาให้พระยาแถนยอมให้นาคมาเล่นน้ำฝนจะได้ตกบนพื้นพิภพดังเดิม ครั่งนี้นับเป็นการสู้รบที่เรียกว่ามหายุทธเล่ห์เหลี่ยม ต่อมาสัตว์ต่าง ๆ เหล่านี้จึงเป็นศัตรูกันนับตั้งแต่นั้นมา (ผ่าน วงศ์อ้วน, 2525 : ออนไลน์)

5. ตำนานพระธาตุม่อนเปี้ยะ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

พระธาตุม่อนเปี้ยะเป็นปูชนียสถานสำคัญแห่งหนึ่งของอำเภอสะเมิง ตั้งอยู่บนเนินเขาขนาดเล็ก ๆ ในเขตบ้านหาดส้มป่อย หมู่ 7 ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ห่างจากที่ว่าการอำเภอสะเมิงไปทางทิศตะวันตก ประมาณ 25 กม. นับเป็นปูชนียสถานอันศักดิ์สิทธิ์แห่งหนึ่ง ในบรรดาปูชนียสถานทั้งหลายในเขตแขวงล้านนา ซึ่งเป็นที่รู้จักและเคารพสักการะกันอย่างแพร่หลาย ทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะพี่น้องชาวอำเภอสะเมิงแล้ว ถือว่าเป็นมรดกอันล้ำค่า เป็นปูชนียสถานแห่งความร่มเย็นเป็นสุขแก่ศรัทธาประชาชนผู้มากราบไหว้สักการบูชา ควรแก่การอนุรักษ์เทิดทูนไว้ชั่ววันรันดร์

ความเป็นมาของพระธาตุม่อนเปี้ยะ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ คือประวัติของพระพุทธเจ้า ที่เสด็จโปรดสัตว์ถึงเขตแขวงล้านนาไทยประเทศ ได้ทรงประทานเกศาไว้และตรัสพยากรณ์ ซึ่งผู้แต่งตำนานพยายามให้พิสดาร เพื่อให้เพิ่มศรัทธาให้แก่ผู้ที่ได้อินได้ฟังจากฉบับเดิม

ซึ่งเขียนเป็นภาษาพื้นเมืองล้านนา (ตัวเมือง) ได้รวบรวมและเรียบเรียงไว้ดังนี้ ยังมีพระมหาเถรเจ้าคนหนึ่งนามว่า พระมหาสารมังคละ ได้เดินทางไปถึงประเทศศรีลังการทวีป และหยุดพักแรมที่วัดศิลาแห่งหนึ่ง ท่านได้เข้าไปพบกับพระมหาเถรเจ้าผู้เป็นเจ้าอาวาสอยู่ในวัดนั้น พร้อมกับถามท่านเจ้าอาวาสว่าดังนี้ ข้าฯ แต่ท่านมหาเถรผู้เป็นใหญ่ การที่ข้าพเจ้าได้เดินทางจากเมืองไทยมาสู่ลังกาทวีปนี้ จุดประสงค์ก็เพื่อจะได้ดำนานองค์พระธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ได้กระทำไว้เมื่อพระองค์ท่านเสด็จไปโปรดสัตว์ถึงดินแดนแขวนล้านนาไทย ขอท่านจงโปรดเมตตาตามอบคำแนะนำให้แก่ข้าพเจ้า ได้นำไปเผยแผ่ด้วยเถิด พระมหาเถรเจ้าสรีสัทธรรมจุฬา ผู้เป็นใหญ่ในวัดศิลาเมื่อได้ยินดังนั้นจึงตอบว่า อันดำนานองค์พระธาตุ ไม่ว่าเรื่องใดก็ตาม ยังคงมีเก็บรักษาในวัดแห่งนี้ ท่านจงไปอ่านดูจากศิลาจารึกที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้นั้นเถิด กล่าวแล้วพระมหาสรีสัทธรรมจุฬาเจ้า จึงพาพระมหาเถรสารมังคละเจ้าไปยังศิลาที่จารึกดำนานนั้น เมื่อพระมหาเถรสารมังคละเจ้าได้เห็นและอ่านดำนานทั้งหมดแล้ว มีความปิติยินดียิ่งนัก จึงคัดลอกข้อความทั้งหมดลงในใบลานว่าด้วยองค์พระธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ประดิษฐานอยู่ในแผ่นดินไทยปรากฏนับจำนวนได้ถึงหนึ่งร้อยเอ็ดแห่งด้วยกัน ท่านจึงตัดเอาแต่เฉพาะสถานที่ที่สามารถเดินทางไปสักการบูชาได้ ซึ่งปรากฏว่ามีอยู่ทั้งหมด 35 แห่ง และที่เห็นเด่นชัดในสถานที่เหล่านั้นแห่งหนึ่ง ก็คือองค์พระเกศาธาตุที่ประดิษฐานอยู่ ณ ดอยง่อนแงียะ ดำนานในศิลาจารึกกล่าวเรื่องราวได้ดังนี้ ครั้นพุทธกาลเมื่อสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประทับอยู่ในลังกาทวีปพระองค์ได้เสด็จมาฉันท้าวที่ดอยแห่งหนึ่ง ซึ่งมีชื่อว่าดอยง่อนแงียะ ตั้งอยู่ห่างไกลจากเมืองหริภุญชัย (ลำพูน) ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ต้องใช้ระยะเวลาการเดินทางถึงสถานที่นี้กว่า 3 คราวนอน (คือ) เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จมาถึงแล้ว ได้มีพญานาคตนหนึ่งชื่อ โกปัสตโต พร้อมด้วยบริวารนับได้ 1 โกฏิ (10 ล้าน) ได้มาเข้าเฝ้าเพื่อสักการบูชาพระพุทธเจ้า พญานาคตนหนึ่งชื่อมโหโร พร้อมด้วยบริวาร 1 โกฏิ ก็ได้พร้อมใจกันมาเพื่อสักการบูชาพระพุทธเจ้า ณ สถานที่นั้น

นอกจากนั้นยังมีท่านขุนผู้หนึ่งนามว่า ขุนหลวง อยู่สามเหลี่ยม (ขุนสามเหลี่ยม) พร้อมด้วยบริวารมากมายมาเข้าเฝ้ากราบไหว้พระพุทธเจ้า ท่านขุนผู้หนึ่งอยู่เมืองสาบ (ขุนเมืองสาบ) ขุนผู้หนึ่งอยู่สะเมิง ขุนหลวงอีกผู้หนึ่งอยู่เมืองหริภุญชัย จากนั้นยังมีพระยาสองคนพี่น้อง คนหนึ่งอยู่บ้านขวมเหนือ อีกคนหนึ่งอยู่บ้านขวมใต้ ก็มาเฝ้าสักการะพระพุทธเจ้าเช่นกัน พญานาคทั้งหลายก็มาสักการะพระพุทธเจ้าด้วย เมื่อพระพุทธองค์ทรงฉันภัตตาหารเรียบร้อยแล้ว จึงทรงตรัสกับพญานาคตนที่ชื่อโกปัสตโตว่า ดูก่อนท่านโกปัสตโตนาคราช อันสารนที่ที่ไหลลงมาจากทางทิศใต้นั้น เราจักให้ชื่อเรียกว่า โกปัสตโต ตามนามของท่าน (ปัจจุบันเรียกว่าน้ำแม่ใต้) จากนั้นพระองค์ก็ทรงตรัสแก่พญานาคที่สามคนนั้นว่า สายน้ำที่ไหลจากทิศตะวันตกมายังทิศตะวันตกนั้นเราจักให้ชื่อว่า ห้วยออกหมื่น (ปัจจุบันคือ ห้วยฮ้อ) หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมฝั่งน้ำที่ไหลมาจากทิศ

ตะวันตกเฉียงเหนือจักได้ชื่อว่า บ้านห้วย (สันนิษฐานว่าคือบ้านหาดส้มป่อยในปัจจุบัน) หมู่บ้านอีกแห่งหนึ่งนั้น จักเรียกว่า บ้านแม่ขาน แม่น้ำอีกสายนั้นชื่อว่า ชันทะนที ที่ชาวบ้านอยู่รวมกันมากมาย จักได้ชื่อว่า แม่ขาน (ปัจจุบันเรียกน้ำแม่ขาน) ต่อไปภายหลังจักมีถนนเส้นหนึ่งตัดผ่านท่ามกลางคอยนั้น ครั้นแล้วพระพุทธองค์ผู้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณยิ่ง ก็ทรงยกพรหัตถ์อุปัชฌาย์ของพระองค์ ท่านได้เฝ้าถามหาหนึ่งเส้นก็ทรงยื่นให้แก่พระอินทร์ พระอินทร์จึงเอาผอบแก้วมณีรองรับองค์พระเกศาธาตุไว้ แล้วยื่นให้แก่โกปัสถ์โตนาคราชา ซึ่งก็เอาผอบแก้วมณีรองรับไว้ แล้วก็ยื่นต่อให้กับพญานาคชื่อ มโหเทโว เอาผอบแก้วรองรับไว้ จึงยื่นต่อให้ขันธนาครราชา ซึ่งเอาผอบทับทิมรองรับไว้ แล้วจึงมอบให้แก่ขุนหลวงหริภุญชัย ท่านจึงเอาผอบทองคำรับไว้แล้วกล่าวกับเจ้าพระยาทั้ง 6 พระองค์ว่า คุณก่อนท่านมหาราชทั้งหลายพระพุทธองค์ทรงมีพระมหากรุณาปลงพระเกศาธาตุเส้นนี้แก่เราทั้งหลาย เราทั้งหลายพึงควรพร้อมใจกันอัญเชิญพระเกศาธาตุประดิษฐานไว้สักการบูชา ณ สถานที่นี้เถิด

ดังนั้นพญานาคทั้ง 4 คน จึงพร้อมใจกันเนรมิตแท่นแก้วประดับด้วยกัน 7 ประการ ขึ้นลูกหนึ่ง มีความสูง 18 ศอก ให้กับขุนหลวงหริภุญชัยแล้วกล่าวว่า แท่นแก้วที่พวกเราเนรมิตขึ้นนี้ เราพึงควรหาสถานที่ตั้งอันเหมาะสมเพื่อประดิษฐานองค์พระธาตุ ว่าดังนั้นแล้วพญานาคทั้ง 4 คน จึงพร้อมกันเนรมิตถ้ำหาขึ้นถ้ำหนึ่งได้ยอดคอยอันเปี่ยมแน่น โดยอยู่ลึกลงไปจากใต้ผิวดิน 18 ศอก ส่วนปากถ้ำหันออกสู่แม่น้ำโกปัสถ์โต ท้าวพระยาขุนใหญ่ทั้งหลายได้นำแท่นแก้วตั้งไว้ในถ้ำถ้ำนั้น พร้อมกับอัญเชิญไว้เหนือแท่นแก้วนั้น แล้วพระอินทร์จึงเนรมิตยนต์หินขึ้น 7 ลูก ไว้รักษาปากถ้ำ เพื่อดูแลองค์พระเกศาธาตุมิให้สิ่งใดมาทำอันตรายได้

จากนั้นขุนหลวงหริภุญชัยจึงนำเอาทองคำมาหล่อเป็นรูปนางพื่อนได้ 500 นาง รวมน้ำหนักได้แสนคำ ให้รายรำพื่อนพลั้งอำนาจแห่งอธิฐานจิตของท้าวพระยาทั้งหลายอันมีพระยาอินทราธิราช เป็นต้น ท่วงท่าการรำรำอันงดงามของนางพื่อนทั้งหลายเหล่านั้นก็ดี แสงสีขาวอันสว่างสุกใสแห่งประทีปทิพย์นั้นก็ดี จึงยังคงดำรงอยู่สืบมาตราบจนถึงกาลปัจจุบัน

แล้วขุนหลวงหริภุญชัยได้นำเครื่องประดับ เช่น เครื่องเงิน เครื่องทอง ทั้งหลายพร้อมของบริโภคนับรวมกันได้โกฏิ 1 นำไปบรรจุไว้เป็นบูชาในถ้ำถ้ำนั้น ท่านท้าวพระยาทั้งหลายที่มีพระอินทร์เป็นประธานก็พร้อมใจกันปิดปากถ้ำไว้ พระอินทร์กล่าวว่า คอยม่อนนี้เป็นที่ประดิษฐานองค์พระเกศาธาตุของพระพุทธเจ้าดียิ่งนัก เป็นที่เคารพและยำเกรง กระทำสิ่งไม่บังควร กล่าวคือขี้ช้างม้าควายโค หรือใส่รองเท้าเข้ามาในสถานที่นี้ มันผู้นั้นจะประสบความฉิบหายโดยเร็วพลัน ผู้ใดก็ตามตัดฟันต้นไม้ใหญ่บริเวณป่านี้เพื่อประโยชน์ส่วนตน ถือว่าไม่เคารพยำเกรงองค์พระธาตุของพระพุทธเจ้า มันจักอยู่ไม่เป็นสุข บุคคลใดประกอบแต่บุญกุศลสร้างแต่สิ่งที่ดีงามเป็นคุณแก่องค์พระเกศาธาตุ และกระทำการบูชาด้วยข้าวดอกดอกไม้ หรือ

กระทำกุศลกิจ เช่น กวาดพื้น คายหญ้า แห้วถางทั้งมวลเหมือน เช่น เทวอารักษ์ทั้งหลาย หรือ เจ้าพระยาทั้ง 5 คนที่ดูแลรักษามงคัพระธาตุ ก็จงกระทำเถิด จะประสบแต่ความสุขสวัสดิ์อายุมัน ยืนยาวกับบุคคลนั้น ผู้ปฏิบัติดังนี้ ไม่ว่าหญิง ชาย สมณพราหมณ์ ผู้ปรารถนาจะเห็นองค์พระ ธาตุกระทำปฏิบัติหารยังอาบน้ำชำระกายให้สะอาดนุ่งห่มเสื้อผ้าใหม่ เมื่อสมาทานศีลแล้วจึงกระทำ สักการบูชาของคัพระธาตุ อริฐานให้ได้พบเห็นกับสิ่งที่ตนปรารถนา สุภาพสตรีมิบังควรเข้าไปที่ องค์พระธาตุก็จะเกิดปฏิหารย์ให้ผู้นั้นได้พบเห็นเอง

พระอินทราธิปด้กล่าวเสร็จแล้ว ก็กระทำสักการบูชาของคัพระเกศาธาตุ บอกอำลา พญานาคและขุนหลวงทั้งหลายแล้วเสด็จขึ้นสู่สรวงสวรรค์ที่พระองค์ประทับอยู่ ขุนบ้านใหญ่เมือง น้อยต่างลุกขึ้นทำสักการบูชาของคัพระเกศาธาตุของพระพุทธรเจ้าพร้อมถวายเครื่องสักการะที่ตนมี อยู่ เมื่ออำลาพญานาคราชทั้ง 4 คนแล้ว ต่างก็แยกย้ายกันเดินทางกลับ ส่วนพญานาคราชทั้ง 4 พร้อมทั้งบริวารรวมทั้งสิ้น 4 โกฏิ อันมีโกปัสถโคเป็นประธานก็อยู่คอยดูแลรักษาพระองค์เกศา ธาตุที่องค์อินทราธิราชประดิษฐานไว้ ณ ถ้ำคูหาในคอกของอนเปี้ยะนี้ และด้ที่ทราบกันมาว่าพระ อินทร์ประทับอยู่ท่ามกลางคอกขุนขวม สองพี่น้องประทับอยู่ที่ศตะวันตกเฉียงใต้ (หรดี) ขุนหลวง สามเสียนนั้นประทับอยู่ที่ศตะวันตกเฉียงเหนือ (พายัพ) ขุนเมืองสาครอยู่ที่ศเหนือ ขุนสะเมิงอยู่ที่ศ ตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน) ณ ที่พระอินทร์ขึ้นและที่ท้าวพระยาทั้งหลาย ขุนใหญ่น้อยทั้งหลาย เคยนั่งอยู่นั้นก็ยังเอาดินพอกสูงขึ้นไว้ด้งจอมปลวก เพื่อให้เป็นสักขีพยานแก่ชนรุ่นหลัง ท่านผู้รู้ ทั้งหลายจงพิจารณาเถิดก็จะพบเห็นเอง

กาลเมื่อพระพุทธรศาสนาม่วงไปแล้วในปี 2560 ในปีนั้น จักมีพระขัณมิราชาคนหนึ่งอยู่ เมืองหงสาวดี เมื่อได้รู้ว่ามีพระเกศาธาตุของพระพุทธรเจ้าประดิษฐานอยู่ที่คอกม่อนเปี้ยะ ก็จะนำ ผู้คนมาไหว้สักการะพระเกศาธาตุ แล้วจักถามพระอินทร์ว่า ดูกรเทวราชาสถานที่ที่เรามาไหว้ สักการะองค์พระธาตุนี้ ท่านท้าวพระยาทั้งหลายได้บรรจุองค์พระธาตุไว้ลึกประมาณเท่าใด พระ อินทร์ทรงตรัสตอบว่า ดูกรขัณมิราชา พระธาตุของพระพุทธรเจ้าที่เราทั้งหลายบรรจุไว้ลึกได้ 18 ศอก ใต้พื้นแผ่นดินนั้นมีพญานาค 4 คน มีท่านโกปัสถโคผู้เป็นใหญ่ พร้อมบริวาร 4 โกฏิ อยู่ รักษา มีนคัหิน 7 ลูก มีนางฟ้อนรำ 500 นาง ความเป็นทองคำทั้งสิ้นร้ายรำเป็นพุทธรบูชา กับทั้ง ควางประทีปทิพย์ที่สว่างไสวไม่เคยดับแสง 500 ควาง ผู้ใดมีบุญญาธิการจักได้เห็นได้สักการบูชา ได้ยกยอองค์พระเกศาพระพุทธรเจ้า ความเจริญรุ่งเรืองก็จักปรากฏแก่บ้านเมืองของตนเสมอ ด้ง เมืองหริภุญชัยคันักแล บุคคลใดทั้งหญิงชายสมณพราหมณ์พวกท่านทั้งหลายหาปรารถนาที่จะ ประสบความสุข 3 ประการ อันมีนิพพานเป็นยอดปรารถนาที่จะประสบความสุข 3 ประการ อันมีนิพพานเป็นยอดปรารถนาเป็นที่สุด ก็จงกระทำการการบูชาสักการะองค์พระเกศาธาตุของ พระพุทธรเจ้าเถิด จะประสบผลคันักแล จารึกแล้วเสร็จวันที่ 4 ยามก่อนแลง (ยามเย็น) เดือน 11

ออก 7 คำ ศักราชได้ 1236 พ.ศ. 2417 ปีวอกกาบสัน กิจบบริบูรณ์ คำข้าอริยส ภิกขุ จารึกด้วย
ตนเองเมื่ออยู่ปฏิบัติครูบาเจ้าสุวัณ ณ วัดศรีมุงเมือง เหมืองหม้อ ขอให้บุญกุศล ในการนี้จงตกแก่
ข้าฯ และพ่อแม่พี่น้องทุกๆ คนเถิด ตัวหนังสือไม่งามเพราะจิตขาดสมาธิ และเพราะยังไม่ค่อย
ชำนาญในการใช้เหล็กจาร แต่จากการสัมภาษณ์ สอบถามผู้เฒ่าผู้แก่เกี่ยวกับการบูรณะสร้างพระ
ธาตุม่อนเปี้ยะ พอทราบว่าองค์พระธาตุม่อนเปี้ยะได้มีประวัติก่อสร้างมานานนับหลายร้อยปี พ่อ
น้อยปัญญา แก้วเจริญ อายุ 84 ปี กล่าวว่า พ่อเฒ่า บุญมาลา บ้านงาแมง ได้เล่าให้ฟังครั้งแรกนั้น
แม่เจ้าเมืองกุกบแก้ว จากเมืองเชียงใหม่ ได้นำข้าทาสบริวารมาทำการก่อสร้างพระเจดีย์องค์เล็กบน
ถ้ำที่บรรจุพระธาตุ ซึ่งช่วงนี้ไม่มีใครสามารถยืนยัน หรือเห็นองค์เจดีย์ว่าอยู่ในลักษณะใด ต่อมา
ครูบาถ้ำ เรียกอีกชื่อว่า ครูบาอุปละ แต่เดิมได้จำพรรษาอยู่ที่วัดน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง
จังหวัดเชียงใหม่ ทูลองค์มากราบไหว้พระธาตุม่อนเปี้ยะ และครูถ้ำองค์นี้ สามารถขุดแผ่นดินได้ใน
การเดินทาง และได้ทำการบูรณะเสริมสร้างองค์ พระธาตุครอบองค์เดิมเอาไว้ และครูบาเจ้าศรี
วิชัย นักบุญแห่งล้านนา ท่านครูบาได้เดิมจาริกจากเมืองปายมายังเมิน และมาบูรณปฏิสังขรณ์องค์
พระธาตุม่อนเปี้ยะให้ใหญ่และสูงกว่าเดิมและเท่าองค์ปัจจุบันนี้ เป็นผลงานอันล้ำค่าของครูบาเจ้า
ศรีวิชัยที่ได้บูรณะองค์พระธาตุม่อนเปี้ยะ และเราชาวพุทธได้มีโอกาสกราบไหว้จนปัจจุบัน..

6. บทสวดคาถาขอฝน

สัมพุทธะมุตตะมะมุนีพารมะนันตะญาณัง
สัตตุดตมะมิง ทะสะพะลัง กระรุณาทิวาสัง
สักการะภาชนะมะภาชนะมะมิงคะณานัง
สัตถาณะเตนะ สะตะตัง สิริสะตา นะมามิ ฯ
วีรัง วิสาระทะมะปาระคุณัมพุราสัง
ธีรันทะโรปะมะริตัง ถิระกัมมะกายัง
ปารังคะตัง ภาวะภายะกะระสะกะรัสสะ
สาร์ญะเนสุ สุคะตัง สิริสะตา นะมามิ ฯ
โถเกกะจักขุมะตุลามาละปัญญาจักขุง
โถเกกะสาร์มะชะระมานะระกัมมะสาร์รัง
โถเกกะพันธุมะระวินทุสะหายะพันธุัง
โถเกกะจารุติละกัง สิริสะตา นะมามิ ฯ

วิโตปะมานะมะปะมาณะมะนาณะนาลัง
 สุทฐัง สุสุทฐะนะยะนัง นะยะนาภิรามัง
 สังสาระจักกะมะณะนัง ะระระรัมมะจักกั
 จักกักิโตรุจะระณัง สิริสะธา นะมามิ ฯ

เนกขัมมะมันตะพะละวาริตะราคะยักขัง
 เมตตัมพุสา สะมิตะโกธะมะหาหุตาสัง
 ปัญญาปะทีปะพะโมหะมะหั้นทะการัง
 โลกัตตะจารุปะภูะรัง สิริสะธา นะมามิ ฯ

สัทธัมมะราชะมะปะราจิตะธัมมะเสนัง
 สัทธัมมะเตชะหะตะมาระสุโฆระเสนัง
 สัทธัมมะเทสะนะมะโนหะระเภาโรโฆสัง
 สัทธัมมะสาระมะกุญฺจัง สิริสะธา นะมามิ ฯ

บุตตัง กุณเฑสี สะกะเลหิ สุนิมมะเลหิ
 โทเสหิ มุตตะมะจีเลหิ สะวาสะเนหิ
 พะยามัปปะภาอะจิตะภาสุระลักขะณาภา
 มาโลปะโสภิตะตะนุง สิริสะธา นะมามิ ฯ

ปัญญาทิวากะระวินิคะตะเทสะนาภา
 นิทฐุตตะสัพพะปะระวะทะมะนันทะการัง
 การุญญะวารินะนิวาริตะโลกะตาปิง
 ทุกขัคคิชาละวิสะรัง สิริสะธา นะมามิ ฯ

ญะยัญฺชะนัง สะกะละเมวะ ปะริคคะหิตัง
 ชาตาหิ ญาณะกะรุณาหิ มะหาชะวาหิ
 โลกัสสะ ทุกกะมะวะรุยะ สะขัปปะทายัง
 โคกัคคะนาณะมะตุลลัง สิริสะธา นะมามิ ฯ

พะยามัปปะภาอะละยะจารุสุรินทะจาปิง
 อุนณาธุรังสีวิสะรุชะตะวิชชุชาลัง
 รัมมัมพุญฺญิชะนิตัง มิตะสาธุสัสสัง
 สัพพะปัญญะมะนะมัง สิริสะธา นะมามิ ฯ

ปาโปปะตาปะนะปะรันนะปะรันตะปันตัง
 อังจันตะสันตะชะนะนัง ชะนะนัง ชะนัคคัง

สัณณิกะสัพพะปะกังสระระณัญชนะนาณัง

สัพพะภิกขุ ทะสะพะลัง สิริสา นะมามิฯ

สุคะตะมะมิตะพุทฺธิง โลกะนาถัง นะมิตะวา

กุสะละนุปะจิตัง ยันเตนะ เตชุสสะเทนะ

วิละยะนุปะนะยันตะโรคะพุทฺธิกะทุกขา

วิปุละสะถิตะธาราวาสติโน โหนตุ เมฆาฯ (บุญคิด วัชรศาสตร์, 2558, น.199)

